

Cofinanțat prin
programul Erasmus+
al Uniunii Europene

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
"PAUL POPESCU NEVEANU"
Timișoara, str. Titu Maiorescu 2-6

**DOOGARU
DANIELA**

**HAMZESCU
DANIELA**

**LUCAN-BLAGA
SORINA**

INCLUZIUNE, DIVERSITATE ȘI SUSTENABILITATE PRIN JOB SHADOWING

**GHID METODOLOGIC DE BUNE PRACTICI INSPIRAT DIN
MOBILITATEA ERASMUS+ DESFĂȘURATĂ LA
I.E.S. EL MEDANO, TENERIFE**

ISBN 978-973-0-42511-6

**Timișoara
2025**

**DOOGARU
DANIELA**

**HAMZESCU
DANIELA**

**LUCAN-BLAGA
SORINA**

***INCLUZIUNE, DIVERSITATE ȘI SUSTENABILITATE
PRIN JOB SHODOWING***

**GHID METODOLOGIC DE BUNE PRACTICI
INSPIRAT DIN MOBILITATEA ERASMUS+ DESFĂȘURATĂ LA
I.E.S. EL MEDANO, TENERIFE**

**Timișoara
2025**

Cofinanțat prin
programul Erasmus+
al Uniunii Europene

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
"PAUL POPESCU NEVEANU"
Timișoara, str. Titu Maiorescu 2-6

JOB SHADOW:
IES EL MEDANO, TENERIFE, SPANIA
07.04.2025 – 11.04.2025

ACREDITARE ERASMUS +
Nr. 2022-1-RO01-KA120-SCH-000111510
Proiect Nr. 2024-1-RO01-KA121-SCH-000216209

Conținutul prezentului material reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorilor, iar Agenția Națională și Comisia Europeană nu sunt responsabile pentru modul în care va fi folosit conținutul informației.

CUPRINS

ARGUMENT	7
I. CAPITOLUL I: INTRODUCERE - CONTEXTUL GHIDULUI	8
1. Proiectul Erasmus și Acreditarea	
2. Nevoile identificate în instituția de trimitere	
3. Obiectivele urmărite prin mobilitate	
4. Justificarea elaborării ghidului	
5. Structura ghidului	
II. CAPITOLUL II: FORME COMPLEMENTARE DE ÎNVĂȚARE ÎN SPAȚIUL EUROPEAN: JOB SHADOWING ȘI CURSURILE STRUCTURATE ÎN PROGRAMUL ERASMUS+	11
1. Obiectivele și scopul celor două forme de mobilitate	
2. Metodologia și dinamica activităților	
3. Impactul profesional și personal asupra cadrelor didactice	
4. <u>Aportul celor două forme în strategia instituțională de dezvoltare</u>	
5. <u>Concluzii și recomandă</u>	
III. CAPITOLUL III: FUNDAMENTE TEORETICE ALE JOB SHADOWINGULUI ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI INCLUZIVE EUROPENE	14
1. Conceptul de job shadowing în contextul mobilităților Erasmus+	
2. Cadrul european de competențe ale cadrelor didactice	
3. Educația incluzivă – pilon esențial în mobilitățile Erasmus	
4. Beneficiile formării prin observare în context internațional	
5. Reflecție personală asupra motivației de a participa la un job shadowing	
IV. CAPITOLUL IV: SISTEMUL EDUCAȚIONAL DIN TENERIFE: REPERE ȘI PARTICULARITĂȚI	17
1. <u>Cadrul general al educației în Spania</u>	
2. Educația în Insulele Canare – un model adaptat geografic și cultural	
3. Învățământul special în Spania și în Tenerife	
4. Infrastructură și resurse	
5. Elemente de bune practici educaționale în Tenerife	
6. Metode și strategii didactice adaptate	
7. Comparatie între sistemul din Tenerife și cel românesc	
8. Rolul observatorului în învățarea comparativă	
9. Concluzii	
V. CAPITOLUL V: INSTITUȚIA GAZDĂ - IES MEDANO, TENERIFE	26
1. Profilul instituției	
2. Misiunea și viziunea instituției	

	3. Aula Enclave – Spațiu educațional pentru incluziune	
	4. Activitățile observate în cadrul job shadowing-ului	
	5. Deschidere spre comunitate, familie și parteneriate locale	
	6. Implicarea familiei în procesul educațional	
	7. Școala – un spațiu deschis și flexibil	
	8. Impresii personale ale participanților	
VI.	CAPITOLUL VI: ACTIVITĂȚI OBSERVATE ȘI STUDII DE CAZ ÎN CADRUL AULEI ENCLAVE DIN IES EL MÉDANO	34
	1. Descriere generală a activităților observate	
	2. Exemple de activități observate	
	3. Studii de caz	
	4. Reflecții asupra transferabilității în contextul românesc	
VII.	CAPITOLUL VII: JURNALUL MOBILITĂȚII DE TIP JOB SHADOW - 5 ZILE DE EXPERIENȚĂ ERASMUS LA IES EL MEDANO - UN MODEL DE INCLUZIUNE, DIVERSITATE ȘI SUSTENABILITATE	37
	1. Ziua 1 - Integrarea participanților și explorarea mediului educațional la IES EL MÉDANO	
	2. Ziua 2 - Strategii de integrare a elevilor cu ces și abordări digitale în evaluare	
	3. Ziua 3 - Lecție despre autonomie, incluziune și învățare prin experiență	
	4. Ziua 4 - Incluziune școlară și autonomie în viața de zi cu zi	
	5. Ziua 5 - Incluziune, diversitate și sustenabilitate în inima Tenerifei	
VIII.	CAPITOLUL VIII: IMPACTUL PARTICIPĂRII LA JOB SHADOWING ASUPRA DEZVOLTĂRII PROFESIONALE ȘI INSTITUȚIONALE	50
	1. Dobândirea de competențe pedagogice și interculturale	
	2. Reflecția profesională și schimbarea de paradigmă	
	3. Diseminarea și transferul de bune practici	
	4. Impactul asupra echipei instituționale și asupra elevilor	
	5. Perspective de dezvoltare instituțională	
IX.	CAPITOLUL IX: VALORIFICAREA EXPERIENȚEI ERASMUS ÎN ȘCOLILE DIN ROMÂNIA	53
	1. Integrarea reflecției post-mobilitate în activitatea curentă	
	2. Crearea unor echipe de multiplicare a impactului	
	3. Adaptarea bunelor practici la contextul local	
	4. Valorificarea materialelor digitale și a instrumentelor vizuale	
	5. Promovarea culturii colaborative în școală	
	6. Implicarea părinților în procesul educațional	
	7. Sprijinirea inițiativelor Erasmus la nivel instituțional	
	8. Strategii de diseminare și multiplicare a experienței	
	9. Adaptarea bunelor practici în contextul local	
	10. Implicarea părinților și a comunității în multiplicarea impactului	
	11. Integrarea experienței Erasmus în strategia instituțională	
	12. Calendar de monitorizare a impactului post-mobilitate	

13. Anexe ilustrative

X.	CAPITOLUL X: TRANSFERUL BUNELOR PRACTICI ÎN ȘCOALA DE ORIGINE	58
	1. Analiza nevoilor instituționale	
	2. Adaptarea bunelor practici la contextul local	
	3. Diseminarea și formarea colegilor	
	4. Implicarea comunității și a părinților	
XI.	CAPITOLUL XI: IMPACTUL EXPERIENȚEI ASUPRA DEZVOLTĂRII PROFESIONALE	59
	1. Dezvoltarea competențelor pedagogice	
	2. Dezvoltarea competențelor interculturale	
	3. Creșterea motivației profesionale	
XII.	CAPITOLUL XII: PERSPECTIVE DE VIITOR ȘI COOPERARE INTERNAȚIONALĂ	60
	1. Dezvoltarea de parteneriate europene	
	2. Pilotarea unor proiecte de inovare educațională	
	3. Crearea unei rețele locale de educație incluzivă	
XIII.	CAPITOLUL XIII: CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI PRACTICE	61
XIV.	CAPITOLUL XIV: REZUMAT FINAL	63
	BIBLIOGRAFIE	64
	ANEXE	65

Argument

În calitate de coordonator al proiectului de Acreditare Erasmus+ desfășurat în cadrul Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara, îmi revine onoarea de a prezenta acest ghid metodologic, rod al unei experiențe valoroase de formare profesională în context european.

Ghidul de față reflectă parcursul unei mobilități de tip job shadowing desfășurate în Tenerife, în cadrul prestigiosului IES El Médano – o instituție educațională care îmbină armonios incluziunea, diversitatea și inovația pedagogică.

Scopul acestui demers metodologic este de a disemina bunele practici observate și de a oferi cadrelor didactice din România un instrument concret de reflecție și aplicare a strategiilor educaționale centrate pe elev, în special în lucrul cu copiii cu cerințe educaționale speciale (CES). Prin conținutul său practic și ilustrativ, acest material metodologic se constituie într-un instrument valoros de formare, inspirație și dezvoltare profesională continuă, în spiritul valorilor europene: incluziune, diversitate, empatie și echitate.

Pornind de la convingerea că educația incluzivă este mai mult decât o misiune – este o atitudine – ne propunem, prin acest ghid, să contribuim la construirea unei școli care aparține tuturor, în care fiecare copil contează, este văzut, valorizat și sprijinit.

Mulțumim echipei IES El Médano pentru deschiderea și profesionalismul cu care ne-a primit, precum și colegelor participante pentru implicarea activă și reflecția profundă asupra experienței trăite. Sperăm ca acest ghid să devină un reper inspirațional și aplicativ pentru cât mai multe cadre didactice care își asumă, cu dăruire, drumul educației incluzive.

*Prof. Daniela DOOGARU - Coordonator Erasmus+
Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Paul Popescu Neveanu” Timișoara*

CAPITOLUL I

INTRODUCERE – CONTEXTUL GHIDULUI

1. Proiectul Erasmus+ și Acreditarea

Programul Erasmus+ reprezintă o oportunitate valoroasă de dezvoltare profesională, instituțională și interculturală pentru cadrele didactice și personalul din domeniul educației. În cadrul acestui program european, mobilitățile pentru formare – fie sub forma cursurilor structurate, fie prin activități de tip Job Shadowing – facilitează contactul direct cu bune practici internaționale și contribuie la consolidarea unui spațiu educațional european bazat pe incluziune, inovație și colaborare.

Instituția noastră – Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Paul Popescu Neveanu” din Timișoara – este beneficiar al **acreditării Erasmus+ în domeniul educației școlare** pentru perioada 2021–2027. Acreditarea reprezintă o recunoaștere a angajamentului instituțional pe termen lung în promovarea calității și incluziunii în educație, oferind acces anual la finanțare pentru desfășurarea de mobilități educaționale pentru cadre didactice și elevi și activități de cooperare europeană.

Obiectivele generale ale Acreditării Erasmus+ sunt:

1. Creșterea calității actului educațional, terapeutic și recuperator prin formarea profesională a unui număr de 56 cadre didactice din cadrul Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă "Paul Popescu Neveanu" Timișoara;
2. Îmbunătățirea competențelor digitale pentru cel puțin 12 profesori anual, în perioada 2023-2027 în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor;
3. Promovarea interculturalității, diversității lingvistice, prin participarea la schimburi de experiență transfrontalieră a unui nr de 8 elevi cu CES, 60 de cadre didactice și 16 părinți;
4. Dobândirea de către cadrele didactice din cadrul CȘEI P.P. Neveanu a unor competențe în pilotarea unui program de intervenție pentru elevii cu CES, în scopul reducerii absenteismului și a riscului de abandon școlar, precum și a facilitării accesului acestora la o educație incluzivă de calitate.

În cadrul planului Erasmus+, școala a stabilit direcții clare de intervenție, printre care: dezvoltarea competențelor cadrelor didactice în domeniul terapiei specifice, al utilizării tehnologiei digitale în activitățile educaționale și al incluziunii copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și strategii de prevenire și combatere a abandonului școlar. Ghidul de față se înscrie în această strategie, fiind un rezultat concret al experienței acumulate în cadrul mobilităților internaționale.

2. Nevoile identificate în instituția de trimitere

Analiza internă realizată la nivelul școlii a evidențiat mai multe **nevoi profesionale și organizaționale**, care au fundamentat direcțiile proiectului Erasmus+. Printre acestea, se numără:

- lipsa unor **resurse educaționale specifice** pentru activitățile de terapie și intervenție adresate elevilor cu deficiență mintală;
- necesitatea **actualizării metodelor de lucru** în acord cu bunele practici europene;
- nevoia de **dezvoltare a competențelor interculturale și digitale** ale cadrelor didactice;
- dorința de **creștere a implicării profesorilor în proiecte europene** și schimburi internaționale;
- lipsa unor materiale structurate care să poată fi utilizate și în învățământul de masă pentru sprijinirea copiilor cu CES integrați.

Aceste nevoi au condus la elaborarea unor obiective de formare clare, direcționate spre îmbunătățirea activităților educaționale din aria "Terapii specifice și programe de intervenție" și sprijinirea cadrelor didactice în adaptarea procesului educațional la nevoile diverse ale elevilor.

3. Obiectivele urmărite prin mobilitate

Prin mobilitatea desfășurată în cadrul Job Shadowing-ului s-a urmărit atingerea următoarelor obiective:

- Observarea și preluarea de **modele de intervenție eficientă** în cazul elevilor cu dizabilitate mintală;
- Îmbunătățirea **competențelor metodologice** în domeniul terapiilor educaționale compensatorii;
- Dezvoltarea unui cadru de reflecție și colaborare pentru **adaptarea activităților la nivel național**;
- Realizarea unui **ghid educațional aplicat** care să faciliteze diseminarea și utilizarea celor învățate în școală și în rețeaua de învățământ special;
- Stimularea unei culturi instituționale bazate pe **colaborare europeană, învățare continuă și incluziune**.

4. Justificarea elaborării ghidului

Acest ghid metodologic s-a născut din dorința de a transforma o experiență internațională de învățare într-un reper profesional pentru comunitatea educațională din

România. El reunește observații, analize, exemple și reflecții rezultate în urma unei mobilități Erasmus+ de tip **job shadowing**, desfășurată în cadrul **Instituto de Educación Secundaria El Médano** din Tenerife, Spania.

Participarea la acest tip de mobilitate s-a realizat în cadrul **acreditării Erasmus+ pentru educație școlară** de care beneficiază instituția noastră, care include, între altele, obiective clare legate de:

- dezvoltarea competențelor cadrelor didactice în lucrul cu elevii cu CES;
- aplicarea unor metode incluzive moderne;
- îmbunătățirea competențelor pentru tranziția elevilor către viața independentă.

Ghidul se adresează în principal **cadrelor didactice din învățământul special și de masă**, psihopedagogilor, logopezilor, profesorilor de sprijin și managerilor educaționali care doresc să implementeze modele educaționale centrate pe incluziune, autonomie personală și colaborare.

5. Structura ghidului

Ghidul este împărțit în mai multe capitole care reflectă atât componenta descriptivă și analitică a mobilității, cât și partea practică și aplicativă:

- Prezentarea școlii gazdă și a echipei educaționale;
- Descrierea activităților observate, în special în cadrul **Aula Enclave**;
- Analiza metodelor didactice, a strategiilor de incluziune și a organizării spațiului educațional;
- Propuneri concrete pentru adaptarea acestor modele în sistemul românesc;
- Exemple de activități detaliate, ilustrate, însoțite de sugestii metodologice;
- Reflecții pedagogice și evaluarea impactului profesional.

Prin acest ghid, ne dorim să punem în valoare experiențele internaționale într-un format practic, ușor de utilizat și adaptabil diverselor contexte educaționale, oferind totodată un model de bune practici pentru alte instituții implicate în proiecte Erasmus+.

CAPITOLUL II

FORME COMPLEMENTARE DE ÎNVĂȚARE ÎN SPAȚIUL EUROPEAN: JOB SHADOWING ȘI CURSURILE STRUCTURATE ÎN PROGRAMUL ERASMUS+

Programul Erasmus+ s-a impus în ultimele decenii ca un catalizator esențial pentru dezvoltarea profesională și personală a cadrelor didactice din Europa, oferind un cadru larg și flexibil de învățare transnațională. În acest spațiu fertil al educației europene, două forme de mobilitate se detașează prin frecvență, impact și complementaritate: activitățile de tip *Job Shadowing* și *Cursurile structurate de formare*. Fiecare dintre acestea răspunde unor nevoi specifice de dezvoltare, contribuind într-un mod diferit, dar convergent, la consolidarea unei culturi educaționale europene bazate pe colaborare, inovare și incluziune.

Activitățile de tip *Job Shadowing*, prin natura lor observațională și reflexivă, oferă oportunitatea unică de a pătrunde în intimitatea profesională a unei școli-gazdă din alt stat membru UE, de a urmări în timp real aplicarea metodelor pedagogice, gestionarea diversității și abordările centrate pe elev. Această formă de învățare informală creează punți autentice între sisteme educaționale și încurajează transferul de bune practici adaptabile, în special în domenii sensibile, cum ar fi educația incluzivă sau sprijinul pentru elevii cu cerințe educaționale speciale.

Pe de altă parte, cursurile structurate de formare reprezintă o cale organizată și intensă de dobândire a competențelor, ghidată de obiective clare, conținuturi didactice specializate și facilitatori cu expertiză internațională. Aceste cursuri se desfășoară într-un cadru formal, deseori multicultural, unde participanții interacționează, învață activ și reflectează împreună asupra unor teme actuale – de la educația digitală la inteligența emoțională, de la metode STEAM la sustenabilitate și cetățenie europeană.

Astfel, cele două forme de mobilitate propuse de Erasmus+ nu sunt în opoziție, ci în dialog: dacă *Job Shadowing-ul* este oglinda realității educaționale cotidiene dintr-un alt spațiu cultural, *cursul de formare* este laboratorul în care ideile se analizează, se testează și se rafinează. În continuare, ne propunem să analizăm comparativ aceste două tipuri de experiențe europene de învățare, evidențiind diferențele fundamentale de structură, metodologie, impact și valoare formativă, cu scopul de a înțelege cum pot fi ele integrate complementar în strategiile de dezvoltare profesională ale instituțiilor de învățământ.

1. Obiectivele și scopul celor două forme de mobilitate

Atât *Job Shadowing-ul*, cât și cursurile structurate de formare au drept scop dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, dar abordările lor sunt diferite în funcție de obiectivele educaționale urmărite.

Activitățile de tip *Job Shadowing* sunt centrate pe observarea directă a practicilor educaționale într-un alt context european. Profesorul participant nu are un rol activ în desfășurarea lecțiilor, ci urmărește modul în care se organizează predarea, relația profesor-elev, tehnicile de incluziune, utilizarea resurselor și adaptările curriculare. Este o experiență orientată spre reflecție practică, învățare tacită și transfer de bune practici.

În schimb, cursurile structurate urmăresc un set bine definit de obiective de învățare, oferind conținut teoretic, aplicații practice și evaluare continuă. Ele sunt construite în jurul unor teme specifice (ex: competențe digitale, educație non-formală, metode de evaluare, predare incluzivă), dezvoltând în mod formal cunoștințele și abilitățile profesorilor. Accentul cade pe învățare colaborativă și actualizarea metodologică.

2. Metodologia și dinamica activităților

Job Shadowing-ul presupune integrarea într-un mediu școlar real și urmărirea directă a activităților desfășurate de profesori. Acest tip de mobilitate nu include prelegeri, ateliere sau conținut livrat formal. Învățarea se face prin observație activă, discuții, reflecție și analiză comparativă. De regulă, activitatea este susținută de un mentor din școala-gazdă, care ghidează și oferă explicații.

În cazul *cursurilor structurate*, metoda este activă și centrată pe formator: se folosesc prezentări, ateliere interactive, lucru în echipă, studii de caz și autoevaluare. Profesorii sunt participanți activi, își împărtășesc experiențele și construiesc împreună soluții educaționale. Această abordare este intensă și concentrată, necesitând un grad mare de implicare intelectuală și creativă.

3. Impactul profesional și personal asupra cadrelor didactice

Impactul *Job Shadowing-ului* este profund în planul reflecției profesionale: participanții se întorc cu o viziune nouă asupra propriei activități, cu idei concrete de bună practică și cu o înțelegere mai amplă a modului în care sistemele educaționale europene funcționează. În special pentru profesorii din învățământul special, această formă de mobilitate oferă modele reale de incluziune și adaptare pe care le pot transpune în propria școală.

Cursurile de formare au un impact mai clar în planul dobândirii de competențe. Profesorii învață noi metode, exersează instrumente digitale, își dezvoltă competențele interculturale și de comunicare. Mulți participanți afirmă că aceste cursuri le-au crescut încrederea în sine, motivația și dorința de inovare.

4. Aportul celor două forme în strategia instituțională de dezvoltare

Din perspectiva instituției de învățământ, ambele forme de mobilitate Erasmus+ contribuie la internaționalizarea școlii, creșterea calității educației și dezvoltarea unei culturi organizaționale deschise.

Job Shadowing-ul aduce în școală idei, modele și inspirație, cu un efect de multiplicare informală, mai ales dacă participanții organizează sesiuni de diseminare și aplică noile practici în activitatea zilnică.

Cursurile structurate, în schimb, pot fi integrate mai ușor în planuri de formare internă, dezvoltarea ofertei curriculare sau în proiecte de inovație didactică. Fiind certificabile, ele contribuie și la progresul profesional individual (grade didactice, portofoliu, CV Europass).

5. Concluzii și recomandări

Job Shadowing-ul și cursurile structurate de formare nu se exclud, ci se completează într-un demers coerent de dezvoltare profesională susținută prin Erasmus+. Fiecare dintre aceste forme răspunde unui tip diferit de nevoi: una favorizează *învățarea prin contact direct cu realitatea educațională*, cealaltă prin *explorare teoretică și interactivă într-un cadru formal*.

Recomandarea principală este alternarea și echilibrarea celor două experiențe în cadrul planului de formare profesională al unei instituții. De asemenea, se recomandă ca participanții să fie sprijiniți în diseminarea și aplicarea celor învățate, pentru a maximiza impactul mobilităților asupra comunității școlare.

CAPITOLUL III

FUNDAMENTE TEORETICE ALE JOB SHADOWINGULUI ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI INCLUZIVE EUROPENE

1. Conceptul de job shadowing în contextul mobilităților Erasmus+

Job shadowingul reprezintă o formă de formare profesională non-formală, recunoscută în cadrul programelor europene Erasmus+, prin care cadrele didactice participă, pe o perioadă determinată, la activitățile desfășurate într-o instituție similară din altă țară, fără a interveni direct în procesul educațional. Scopul este observarea, analizarea și preluarea de bune practici, dezvoltarea de competențe pedagogice, metodologice și interculturale, dar și stimularea spiritului de inovație în învățământul național.

În literatura de specialitate, această formă de mobilitate este asociată cu conceptele de învățare colaborativă, reflecție pedagogică și dezvoltare profesională continuă. Job shadowingul promovează învățarea prin observație și dialog profesional, fiind un instrument valoros pentru crearea de punți între sisteme educaționale diferite.

2. Cadrul european de competențe ale cadrelor didactice

Programul Erasmus+ este fundamentat pe setul de valori și principii promovate de Uniunea Europeană, în special prin Cadrul european de competențe pentru profesori (European Framework for the Digital Competence of Educators – DigCompEdu) și Cadrul de Referință pentru Educație Incluzivă al Agenției Europene pentru Educație Incluzivă și Adaptativă. Acestea susțin ideea că un cadru didactic eficient este capabil să învețe continuu, să colaboreze internațional, să răspundă nevoilor diverse ale elevilor și să adapteze strategiile educaționale în funcție de context.

Participarea la activități de tip job shadowing încurajează:

- deschiderea către noi culturi educaționale,
- învățarea transnațională prin observare,
- transferul de bune practici pedagogice și terapeutice,
- capacitatea de a reflecta critic asupra propriei activități.

3. Educația incluzivă – pilon esențial în mobilitățile Erasmus

Educația incluzivă este definită ca un proces de identificare și răspuns la diversitatea nevoilor tuturor elevilor, prin creșterea participării și reducerea excluderii în interiorul și în

afara sistemului educațional. Conform documentelor UNESCO și ale Comisiei Europene, educația incluzivă nu se referă doar la integrarea elevilor cu CES, ci la construirea unor școli care valorizează diversitatea.

Job shadowingul realizat într-un context educațional incluziv – cum este cazul școlii IES El Médano din Tenerife – oferă oportunitatea de a înțelege:

- cum este gestionată diversitatea în sistemul educațional spaniol;
- ce rol are cadrul didactic de sprijin și echipa multidisciplinară;
- cum se aplică adaptările curriculare în clasele incluzive și cele speciale;
- cum se dezvoltă autonomia personală și integrarea socială a elevilor cu CES.

4. Beneficiile formării prin observare în context internațional

Studiile realizate de Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale arată că profesorii care participă la mobilități Erasmus de tip job shadowing:

- dobândesc o înțelegere mai profundă a educației incluzive și a strategiilor aplicate în alte țări;
- își dezvoltă competențele interculturale, comunicative și reflexive;
- revin în instituțiile de origine cu propuneri inovatoare și inițiative pentru adaptarea bunelor practici la nivel local;
- contribuie la dezvoltarea instituțională a școlii prin diseminare și pilotare de metode noi.

În plus, această experiență are impact asupra modului în care cadrele didactice își asumă rolul de agent al schimbării, îmbunătățind în mod concret:

- ✓ metodele de predare-învățare,
- ✓ strategiile de lucru diferențiat,
- ✓ colaborarea cu părinții și comunitatea,
- ✓ abordarea holistică a copilului cu CES.

5. Reflecție personală asupra motivației de a participa la un job shadowing

Participarea la mobilitatea desfășurată în cadrul școlii IES El Médano din Tenerife a fost motivată de dorința autentică de a învăța din experiența unor profesioniști dedicați, care lucrează într-un sistem educațional în care incluziunea este o realitate palpabilă.

Observarea activităților desfășurate în Aula Enclave, dialogul cu profesorii spanioli și interacțiunea cu elevii ne-au ajutat să identificăm unele practici proprii, să ne extindem orizontul profesional și să revinim cu un suflu nou în propria activitate didactică.

Cofinanțat prin
programul Erasmus+
al Uniunii Europene

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
"PAUL POPESCU NEVEANU"
Timișoara, str. Titu Maiorescu 2-6

Această experiență se transformă într-un angajament: acela de a promova educația incluzivă în școala noastră nu doar ca ideal, ci ca practică reală, fundamentată pe observație, reflecție, colaborare și transfer de bune practici.

CAPITOLUL IV

SISTEMUL EDUCAȚIONAL DIN TENERIFE: REPERE ȘI PARTICULARITĂȚI

1. Cadrul general al educației în Spania

Sistemul educațional spaniol este descentralizat, fiind coordonat la nivel național de **Ministerul Educației și Formării Profesionale**, dar gestionat în mare parte de cele 17 comunități autonome, inclusiv **Comunitatea Autonomă a Insulelor Canare**, din care face parte Tenerife.

Educația este obligatorie între **6 și 16 ani**, dar acoperă o gamă largă de etape:

- **Educația timpurie:** 0–6 ani (voluntară), împărțită în două cicluri: 0–3 ani și 3–6 ani;
- **Învățământul primar (Educación Primaria):** 6–12 ani;
- **Învățământul secundar obligatoriu (ESO – Educación Secundaria Obligatoria):** 12–16 ani;
- **Învățământ postobligatoriu:**
 - Bacalaureat (Bachillerato): 16–18 ani;
 - Formare profesională de nivel mediu sau superior (Formación Profesional);
- **Învățământ universitar și formare continuă.**

Sistemul educațional promovează **incluziunea, accesibilitatea și dezvoltarea competențelor transversale**, în acord cu valorile europene.

Particularități ale sistemului educațional:

- **Multiculturalitate și plurilingvism:** există populații numeroase de origine sud-americană, africană și europeană, iar școlile implementează politici de integrare lingvistică.
- **Programe regionale de incluziune:** cum ar fi *PROA+*, pentru sprijinirea elevilor cu risc de abandon și *Aulas Enclave*, pentru elevii cu dizabilități moderate și severe.
- **Conținuturi adaptate la specificul insular:** studiul mediului natural (vulcanologie, oceanografie) și protecția biodiversității.
- **Formare continuă activă a cadrelor didactice** prin Centre de Profesorat situate în fiecare insulă, care organizează cursuri gratuite, vizite de studiu și formări metodologice.

2. Educația în Insulele Canare – un model adaptat geografic și cultural

Regiunea Canarelor are particularități geografice și sociale care influențează semnificativ modelul educațional. Fiind insule, comunitățile sunt adesea **izolate sau dispersate**, iar autoritățile educaționale au dezvoltat un model **flexibil, descentralizat și adaptabil**.

Caracteristici cheie:

- ✿ **Accent pe multiculturalitate și incluziune** – dat fiind faptul că insulele atrag migranți din Africa, America Latină și Europa;
- ✿ **Adaptarea curriculumului** la realitățile locale, incluzând elemente din patrimoniul canarian (istorie, cultură, gastronomie, mediu natural);
- ✿ **Programe educaționale pentru diversitate**, incluzând: sprijin pentru elevi cu CES, centre de incluziune, Aule Enclave, educație remedială, educație interculturală;
- ✿ **Utilizarea intensă a TIC** (tehnologia informației și comunicației) în școli izolate, sprijinind învățarea la distanță și colaborarea virtuală;
- ✿ **Proiecte ecologice și outdoor learning**, în contextul biodiversității excepționale a insulelor.

3. Învățământul special în Spania și în Tenerife

Spania a adoptat de peste două decenii o viziune **incluzivă asupra educației**. Copiii cu cerințe educaționale speciale (alumnos con necesidades educativas especiales – ACNEE) pot învăța:

- în **școli de masă**, cu adaptări individualizate;
- în **unități de sprijin integrate în școlile de masă** (ex: Aula de Apoyo, Aula Enclave);
- în **centre educaționale speciale** (pentru cazurile cu nevoi severe sau multiple).

Principiile educației incluzive în Spania

Educația incluzivă reprezintă principiul de bază al sistemului educațional spaniol. Conform legislației, toți elevii au dreptul la educație în școala de proximitate, indiferent de dizabilitate sau dificultăți de învățare, beneficiind de:

- Adaptări curriculare individuale (ACI) pe trei niveluri: de acces (fizic, senzorial), semnificative (modificarea conținuturilor) sau non-semnificative (modificarea prezentării/strategiei).
- Echipe multidisciplinare în școli: orientador (psiholog școlar), profesor de pedagogie terapeutică (PT), profesor de audición y lenguaje (AL – logoped).
- Curriculum flexibil și competențial, cu accent pe dezvoltarea autonomiei personale și sociale.

Forme de integrare în Tenerife

1. Educație incluzivă în școli obișnuite (mainstream):

- Elevii cu CES sunt integrați în clase normale, cu **adaptări curriculare** și suport specializat (profesori de sprijin, psihopedagogi, logopezi).
- Există echipe de orientare (EOEP – *Equipos de Orientación Educativa y Psicopedagógica*) care evaluează și propun planuri individualizate.

2. Centre de învățământ special (Centros de Educación Especial – CEE):

- Pentru cazuri în care integrarea nu este posibilă sau eficientă.
- Oferă educație personalizată, cadre specializate și terapii adaptate.
- În Tenerife, există mai multe astfel de centre publice și private (de exemplu: CEE Inés Fuentes y González).

3. Unități de sprijin (Aulas Enclave):

- Clase speciale **în interiorul școlilor obișnuite** pentru elevii cu dizabilități severe.
- Combina elemente de educație specială cu oportunități de interacțiune socială în școală.
- **Clasă specială** destinată elevilor cu dizabilități intelectuale sau multiple, care necesită **suport intensiv și adaptări profunde** ale curriculumului.

Aula Enclave este o formulă intermediară, prezentă în unele licee și centre de educație secundară, destinată elevilor cu dizabilitate intelectuală moderată sau severă, care nu pot urma curriculumul general, dar sunt încurajați să:

- dobândească autonomie personală,
- dezvolte abilități funcționale,
- se integreze treptat în viața socială și profesională.

În Tenerife, aceste Aule Enclave funcționează cu sprijinul:

- profesorilor de pedagogie terapeutică,
- educatorilor de sprijin,
- specialiștilor în orientare educațională,
- și al voluntarilor sau partenerilor locali.

Echipa colaborează strâns cu familia și oferă sprijin constant în planificarea activităților, evaluarea progresului și adaptarea conținutului educațional.

Obiectivele Aulei Enclave

- Asigurarea **educației funcționale** pentru fiecare elev;

- Formarea abilităților de viață independentă
- Dezvoltarea comunicării funcționale, fie verbală, fie augmentativă;
- Pregătirea profesională adaptată, prin activități practice (grădinarit, bucătărie, artizanat).

Avantajele modelului „aula enclave”

- Sprijină individualizarea intervenției educative fără a priva elevul de contactul cu medii sociale diverse.
- Permite participarea selectivă la orele obișnuite, crescând motivația și adaptarea socială.
- Favorizează colaborarea între profesorii de sprijin și cei de disciplină, dezvoltând bune practici didactice incluzive.
- Asigură resurse și dotări specializate direct în școala de masă, fără segregarea fizică totală.

4. Infrastructură și resurse

Școlile din Tenerife beneficiază de:

- **săli de clasă echipate digital** (table interactive, platforme educaționale),
- **spații special amenajate** pentru stimulare senzorială, logopedie, ergoterapie,
- **Aule Enclave** pentru elevi cu CES care necesită sprijin intensiv,
- **ateliere practice** pentru formare profesională timpurie.

Exemplu din școala IES El Médano: Aula Enclave dispune de bucătărie didactică, atelier de reciclare creativă, grădină senzorială, spațiu pentru activități de autonomie personală.

5. Elemente de bune practici educaționale în Tenerife

În cadrul job shadowingului am identificat o serie de **practici relevante** care definesc identitatea educației din Tenerife:

- ➔ **Educație centrată pe elev**, cu accent pe individualizare, autonomie și învățare activă;
- ➔ **Curriculum flexibil**, adaptat la ritmul fiecărui copil;
- ➔ **Implicarea comunității locale** în viața școlii;
- ➔ **Accent pe dezvoltarea competențelor sociale și civice** (nu doar academice);
- ➔ **Proiecte transdisciplinare și colaborative** – foarte des întâlnite în cadrul Aulelor Enclave.

6. Metode și strategii didactice adaptate

Metodologia centrată pe elev presupune:

- planuri individualizate de învățare (PII),
- metode vizuale (PECS, pictograme, agende vizuale),
- rutine zilnice clare, predictibile,
- utilizarea muzicii și jocului ca instrumente terapeutice.

Metodologii utilizate:

- **TEACCH:** structurare vizuală a spațiului și timpului;
- **PECS:** comunicare prin schimb de pictograme pentru elevii nonverballi;
- **ABA și modelare comportamentală** (în special în activități de autonomie);
- **Task analysis:** împărțirea sarcinilor complexe în pași mici și exersarea lor repetitivă;
- **Recompense vizuale și materiale:** stickere, aplauze, timp de joacă preferat

Exemple:

- Elevii încep ziua cu ritualul „Bună dimineața” folosind pictograme,
- Se lucrează pe centre de interes: „centrul senzorial”, „centrul de autonomie” etc.

7. Comparație între sistemul din Tenerife și cel românesc

Aspect	Tenerife	România
Curriculum	Flexibil, adaptabil	Fix, standardizat
Educația incluzivă	Transpusă activ în practică	Parțial aplicată
Personal specializat	Divers, bine integrat	Limitat, subdimensionat
Implicarea părinților	Extinsă, participativă	Adesea scăzută
Strategii vizuale	Răspândite și eficiente	Rar utilizate

Educația constituie fundamentul dezvoltării unei societăți moderne, fiind direct legată de bunăstarea economică și culturală a fiecărei țări. Scopul analizei de față este evidențierea diferențelor structurale, curriculare, organizatorice și a provocărilor specifice fiecărui sistem, oferind astfel o imagine de ansamblu necesară în înțelegerea educației europene comparative.

a) CURRICULUM ȘI ORGANIZARE

În **România**, curriculumul este:

- Național, cu adaptări locale minime.

- Centrat pe conținut, memorare, evaluare standardizată (Evaluarea Națională, Bacalaureat).
- Axat pe discipline clasice, cu puțină interdisciplinaritate aplicată.

În **Insulele Canare**, curriculumul este:

- Național, dar cu autonomie regională importantă.
- Centrat pe dezvoltarea competențelor cheie, învățare prin proiecte și aplicabilitate practică.
- Include limba engleză de la preșcolar, iar cultura insulară (geografia și istoria Canarelor) este integrată formal.

b) EVALUARE

România utilizează:

- Evaluări standardizate naționale, cu note 1-10.
- Accent pe examenul de Bacalaureat pentru accesul la învățământul superior.

Spania (Canare):

- Evaluare continuă, cu note 1-10.
- La finalul ESO, obținerea certificatului de absolvire; la finalul Bachillerato, Evaluarea de Acces la Universitate (EBAU).

c) INFRASTRUCTURĂ ȘI RESURSE

România se confruntă cu:

- Diferențe mari urban-rural.
- Lipsa dotărilor moderne în multe școli rurale.
- Investiții în infrastructură prin PNRR, dar implementare lentă și birocratică.

Insulele Canare prezintă:

- Infrastructură educațională bună în insulele principale (Tenerife, Gran Canaria).
- Programe speciale pentru reducerea abandonului școlar în insulele mai mici.
- Integrare rapidă a tehnologiei digitale, cu laboratoare STEAM și table interactive în majoritatea școlilor

d) FORMAREA CADRELOR DIDACTICE

În **România**:

- Acces prin facultate + master didactic sau modul psihopedagogic.
- Stabilitatea în învățământ se obține greu, titularizarea necesitând ani de suplinire.
- Formarea continuă este obligatorie.

În Insulele Canare:

- Acces prin licență + master pedagogic + „oposiciones” (concursuri regionale).
- Odată obținut postul, stabilitatea este mare.
- Formarea continuă este axată pe inovare didactică și managementul diversității culturale, cu workshop-uri aplicate frecvente.

e) PROBLEME ȘI PROVOCĂRI

România:

- Abandon școlar ridicat, mai ales în mediul rural.
- Programe curriculare încărcate, accentuate pe teorie.
- Migrația profesorilor spre alte domenii din cauza salariilor scăzute, mai ales la început de carieră.

Insulele Canare:

- Abandon școlar mai ridicat decât media spaniolă (aprox. 20%), din cauza sezonierității muncii în turism.
- Lipsa profesorilor specializați în unele insule mici.
- Disparități între insulele mari și cele mici în calitatea infrastructurii și dotărilor.

f) ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL ȘI SPECIAL INTEGRAT

În România

➔ Învățământ special

- Se organizează în centre școlare pentru educație incluzivă, dedicate copiilor cu CES (cerințe educaționale speciale) moderate, severe și asociate.
- Include învățământ preșcolar, primar, gimnazial, liceal și profesional special.
- Scopul este dezvoltarea maximă a potențialului copilului în mediu protejat, cu personal specializat (profesori psihopedagogi, logopezi, kinetoterapeuți).
- Criticat pentru segregare și lipsa integrării socio-profesionale ulterioare, mai ales în mediul rural.

➔ Învățământ special integrat (inclusiv)

- În școli de masă, cu sprijin din partea profesorilor de sprijin/itineranți și a serviciilor CMBRAE (Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională).
- Elevii cu CES urmează curriculum adaptat sau individualizat, în funcție de gradul deficienței.
- Problema majoră: lipsa resurselor umane (profesori de sprijin insuficienți), materiale (dotări, tehnologii asistive) și pregătirea cadrelor didactice de masă pentru incluziune reală.

În Spania (Insulele Canare)

➔ Educación Especial (învățământ special)

- Se organizează în centre specifice (Centros de Educación Especial) pentru dizabilități severe și multiple.
- Structură: infantil, primar, secundar adaptat, cu programe de viață independentă și profesionalizare adaptată (Taller Ocupacional).
- Este rezervat doar cazurilor în care integrarea completă nu este posibilă din cauza gradului deficienței.

➔ Educación Inclusiva (special integrat)

- Majoritatea elevilor CES (peste 80%) sunt integrați în școli obișnuite.
- Beneficiază de profesor de pedagogie terapeutică în școală (PT), profesor de audición y lenguaje (AL) pentru tulburări de limbaj și comunicare, asistent tehnic educațional (ATE) pentru sprijin fizic și motor
- Curriculum individualizat, planificat prin „Adaptaciones Curriculares Significativas” (ACS), elaborate și evaluate periodic.

Comparând România cu Spania (Insulele Canare) în domeniul educației speciale și integrate, se observă că modelul spaniol promovează incluziunea reală prin personal specializat, infrastructură adaptată și politici coerente, în timp ce România rămâne la nivel declarativ în multe regiuni, cu resurse umane și materiale insuficiente pentru aplicarea reală a principiilor educației incluzive.

Integrarea bunelor practici spaniole în sistemul românesc – în special asigurarea resursei umane suficiente și dezvoltarea de programe profesionale adaptate – ar putea transforma incluziunea din concept teoretic în realitate cotidiană pentru copiii cu CES din România.

8. Rolul observatorului în învățarea comparativă

Experiența de job shadowing ne oferă o **perspectivă critică și reflexivă** asupra modului în care școlile europene gestionează incluziunea. Ca observatori:

- ➔ învățăm din bune practici,
- ➔ analizăm eficiența strategiilor,
- ➔ formulăm propuneri de adaptare locală.

Exemplu de reflecție personală: „Am fost impresionate de naturalețea cu care profesorii din Tenerife includ elevii cu CES în activitățile cotidiene. Accentul cade pe potențial, nu pe deficit.”

9. Concluzii

Învățământul din Tenerife îmbină **rigurozitatea pedagogică cu empatia socială**. Modelul educațional este deschis, dinamic, flexibil, profund uman. Această abordare constituie o sursă reală de inspirație pentru orice demers de **modernizare, personalizare și incluziune** în învățământul românesc.

Aplicabilitatea acestor modele în România trebuie adaptată la contextul local, dar poate oferi o direcție clară de evoluție pentru educația incluzivă reală.

CAPITOLUL V

INSTITUȚIA GAZDĂ - IES EL MÉDANO, TENERIFE

1. Profilul instituției

Instituto de Educación Secundaria (IES) **El Médano** este o instituție publică de învățământ situată în sudul insulei Tenerife, în localitatea turistică El Médano, parte a municipiului Granadilla de Abona. Aflat în proximitatea oceanului și într-un mediu multicultural efervescent, liceul reunește elevi din medii sociale și etnice diverse, punând un accent deosebit pe **includere, colaborare și formare pentru viață**.

IES El Médano oferă:

- ➔ învățământ secundar general (ESO – Educación Secundaria Obligatoria),
- ➔ Bacalaureat (Bachillerato),
- ➔ Formare profesională (Formación Profesional),
- ➔ Programe de integrare pentru elevi cu CES.

De remarcat este componenta **Aula Enclave** – un spațiu educațional special destinat elevilor cu dizabilități moderate și severe, în care aceștia sunt sprijiniți să dobândească competențe funcționale și de viață independentă, într-un cadru protejat și adaptat.

2. Misiunea și viziunea instituției

IES El Médano își asumă o viziune **incluzivă și echitabilă**, promovând:

- **accesul egal** la educație pentru toți elevii, indiferent de capacități;
- **participarea activă** a elevilor cu CES în activitățile școlare și extracurriculare;
- dezvoltarea unui **curriculum flexibil și funcțional**, adaptat nevoilor reale ale elevilor;
- colaborarea strânsă între profesori, familii și specialiști (terapeuți, asistenți sociali, consilieri).

Instituția funcționează într-un regim de **coeziune interdepartamentală**, în care profesorii din învățământul de masă colaborează cu echipa din Aula Enclave pentru crearea de contexte de învățare comune și proiecte transversale.

3. Aula Enclave – Spațiu educațional pentru incluziune

a) Conceptul de „Aula Enclave” și rolul său în educația specială

”Aula Enclave” este o structură educațională specifică sistemului spaniol de învățământ, destinată elevilor cu dizabilități moderate, severe sau profunde, care nu pot urma cu succes curriculumul general, nici măcar cu adaptări semnificative. Această formă de organizare educațională asigură o integrare parțială în școala de masă, menținând totodată un spațiu sigur, protejat, adaptat nevoilor complexe ale acestor elevi.

Aula Enclave este **o clasă specială integrată** într-o școală de masă, în care sunt educați **elevi cu dizabilități intelectuale moderate, severe sau asociate**, având vârste cuprinse între 14 și 21 de ani. Aceștia beneficiază de un curriculum personalizat, axat pe dezvoltarea:

- ✓ **autonomiei personale** (igienă, îmbrăcare, alimentație, deplasare);
- ✓ **abilităților sociale** și relaționare interpersonală;
- ✓ **competențelor pre-vocaționale și ocupaționale**;
- ✓ **abilităților de viață** (utilizarea banilor, mersul la cumpărături, gestionarea unei locuințe simple);
- ✓ **integrarea senzorială și cognitivă** prin metode multisenzoriale.

b) Organizarea spațiului și dotarea clasei

Aula Enclave este amplasată în același campus cu celelalte săli de clasă ale liceului, având o intrare dedicată și un spațiu multifuncțional care răspunde nevoilor specifice ale elevilor. Dotările reflectă o abordare centrată pe elev:

- mobilier ergonomic și adaptat (mese reglabile, colțuri de relaxare);
- materiale didactice structurate vizual și tactile;
- echipamente pentru dezvoltarea motricității și a coordonării (saltele, mingi senzoriale, jocuri educative);
- tehnologie asistivă (tablete cu aplicații educaționale, materiale digitale interactive);
- spații distincte pentru activități de viață independentă (colț de bucătărie, zonă de igienă personală, rafturi cu materiale pentru activități practice).

Clasa este spațioasă, luminoasă, împărțită pe **zone funcționale**:

- ✚ zonă pentru activități didactice frontale și individuale;
- ✚ colț de relaxare;
- ✚ colț senzorial;
- ✚ colț ocupațional;
- ✚ bucătărie didactică complet echipată;
- ✚ spațiu pentru jocuri și activități motrice.

În curtea școlii se află o **grădină senzorială** pe care elevii o întrețin, iar în apropierea clădirii se desfășoară ateliere de ceramică și tâmplărie, parte din programul de dezvoltare a competențelor manuale.

Această amenajare este un exemplu concret de design universal pentru învățare, în care accesibilitatea, claritatea și funcționalitatea sunt prioritare.

c) Curriculum adaptat și activități observate

Curriculumul aplicat în Aula Enclave este unul funcțional, bazat pe competențe esențiale pentru viață și autonomie. Accentul cade pe:

- comunicare funcțională (verbală și augmentativ-alternativă),
- autonomie personală (igienă, alimentație, gestionarea obiectelor personale),
- comportamente sociale adecvate,
- orientare spațio-temporală și rutine zilnice,
- activități de viață practică (gătit simplu, curățenie, gestionarea banilor),
- educație afectivă și relațională,
- activități recreative și de relaxare.

d) Rolul echipei multidisciplinare

Funcționarea eficientă a Aulei Enclave este rezultatul colaborării strânse între profesioniștii Componenta umană este cheia reușitei acestui model educațional. Echipa este formată din:

- ❖ **Profesor de educație specială** – coordonator al programului educațional individualizat;
- ❖ **Profesor de sprijin** – colaborează cu profesorii de la clasele de masă pentru integrarea parțială a elevilor cu CES;
- ❖ **Terapeut ocupațional** – planifică și desfășoară activități funcționale;
- ❖ **Psihopedagog** – responsabil cu evaluarea și sprijinul psihoeducațional;
- ❖ **Asistent educațional** – oferă suport în activitățile zilnice, asigurând siguranța și confortul elevilor;
- ❖ **Coordonator Erasmus** – facilitează proiectele internaționale, activ implicat în schimburi de bune practici.

Echipa colaborează permanent cu familiile elevilor, implicându-le în procesul decizional și în activități de tip „Școală – Familie – Comunitate”.

Aceștia lucrează împreună în elaborarea **Planurilor de Învățare Individualizate (PII)** și a **Programelor de Tranziție la Viața Adulților**, adaptate fiecărui elev. Comunicarea cu familia este constantă, iar părinții sunt considerați parteneri activi în procesul educațional.

Un aspect remarcant în cadrul acestei mobilități a fost importanța **întâlnirilor săptămânale de echipă**, în care se discută progresele, dificultățile și se stabilesc pași concreți pentru fiecare elev, asigurând o continuitate coerentă a intervenției.

4. Activitățile observate în cadrul job shadowing-ului

În perioada **7-11 aprilie 2025**, echipa noastră, formată din:

- Prof. Daniela HAMZESCU – director C.Ș.E.I. Paul Popescu Neveanu Timișoara, profesor psihopedagog
- Prof. Daniela DOOGARU – coordonator Erasmus+ C.Ș.E.I. Paul Popescu Neveanu Timișoara, profesor psihopedagog
- Prof. Sorina LUCAN-BLAGA – profesor educator C.Ș.E.I. Paul Popescu Neveanu Timișoara

a participat activ la activitățile desfășurate în Aula Enclave, după un program structurat de către echipa gazdă.

În timpul mobilității, au fost observate următoarele tipuri de activități:

- **Ateliere de gătit simplu:** elevii au pregătit un mic dejun sănătos, urmărind pașii indicați vizual, colaborând și împărțindu-și sarcinile.
- **Activități de orientare spațială:** utilizarea hărților tactile pentru recunoașterea spațiilor din școală.
- **Rutine zilnice:** verificarea agendei vizuale, stabilirea obiectivelor zilei și completarea jurnalului personal cu sprijin vizual.
- **Terapie ocupațională:** sarcini de sortare, lipire, decupare, montare de obiecte, pentru dezvoltarea motricității fine și a perseverenței.
- **Integrarea parțială:** participarea elevilor la activități comune cu colegii din învățământul general (activități artistice, sărbători, grădinărit în curtea școlii).

Elevii au fost încurajați să comunice, să colaboreze, să ia decizii simple, iar procesul educațional a fost **vizibil centrat pe potențial**, nu pe deficit.

Reflecții asupra practicilor observate

Experiența de observare în Aula Enclave a adus următoarele constatări și învățăminte:

- **accentul pus pe funcționalitate** este esențial în cazul elevilor cu CES sever;
- **vizualul și rutina** sunt piloni în construirea autonomiei;
- **flexibilitatea** cadrelor didactice și capacitatea de adaptare rapidă la comportamente și stări ale elevilor sunt calități definitorii;
- **inclusiunea în activitățile comunității școlare** are un impact major asupra stimei de sine a elevilor;
- **colaborarea cu părinții** și implicarea acestora în activități practice (ex. ateliere comune) creează o punte reală între școală și familie.

În plus, spiritul cald și empatic al echipei spaniole, respectul față de ritmurile individuale ale fiecărui copil și orientarea către potențial, nu către limitări, sunt lecții valoroase ce pot fi preluate și adaptate în contextul nostru național.

5. Deschidere spre comunitate, familie și parteneriate locale

Unul dintre cele mai valoroase aspecte ale experienței noastre de observare în cadrul IES El Médano a fost constatarea **rolului activ** pe care școala îl joacă în comunitatea locală. Mai mult decât un spațiu educațional, instituția funcționează ca **o punte între familie, școală și societate**, încurajând un model educațional participativ și empatic.

Parteneriate educaționale active care funcționează **ca mecanisme de integrare reală a elevilor în viața comunității**.

IES El Médano colaborează în mod constant cu:

- **ONG-uri locale** specializate în incluziune socială și educație nonformală (ex. Asociația Anchieta, Cruz Roja – Crucea Roșie Spaniolă);
- **Administrația locală** (Primăria Granadilla de Abona), care sprijină financiar unele proiecte și facilitează accesul la spații comunitare;
- **Biserica locală și grupuri de voluntari** pentru organizarea de campanii sociale (colecte, activități cu seniori, evenimente caritabile);
- **Agenți economici locali** (brutării, magazine, cafenele), unde elevii cu CES pot desfășura stagii scurte de formare sau pot exercisa sarcini funcționale reale în contexte protejate;
- **Biblioteca municipală și centre culturale**, unde se organizează frecvent ateliere artistice și educative comune.

6. Implicarea familiei în procesul educațional

Familia este privită nu ca beneficiar pasiv al educației, ci ca **partener activ în formarea elevilor**. În Aula Enclave, părinții sunt:

- consultați în procesul de elaborare și monitorizare a Planurilor Educaționale Individualizate (PEI);
- invitați să participe la ateliere practice cu copiii (ex: „Atelierul micului bucătar”, „Ziua familiei în grădină”);
- încurajați să colaboreze cu cadrele didactice pentru a continua activitățile sprijinite prin consiliere parentală oferită de psihologul școlii și asistentul social.

Această implicare constantă generează **încredere, stabilitate și coerență** în parcursul de dezvoltare al elevilor.

7. Școala – un spațiu deschis și flexibil

Un detaliu remarcabil observat a fost faptul că școala nu funcționează în izolare: porțile instituției sunt deschise pentru comunitate, iar activitățile elevilor sunt vizibile și valorizate. Pe holuri sunt expuse:

- lucrări realizate de elevii din Aula Enclave (desene, obiecte decorative, afișe tematice);
- fotografii de la activitățile de voluntariat în comunitate;
- panouri cu mesaje despre respect, cooperare și empatie.

Pe parcursul mobilității, am asistat la un **atelier intergenerațional**, unde elevii au gătit împreună cu un grup de seniori voluntari, învățând rețete tradiționale și ascultând povești despre trecutul insulei. Atmosfera a fost caldă, naturală, lipsită de judecată – un adevărat model de **includere transgenerațională și educație afectivă**.

8. Impresii personale ale participanților

✚ *"Spațiul, dotările, dar mai ales spiritul echipei m-au inspirat profund. Vreau să replicăm acest model de autonomie și în școala noastră."*

- Prof. Daniela HAMZESCU, director

✚ *"Aula Enclave nu este doar o sală de clasă, este un micro-univers educațional în care elevii sunt învățați să trăiască, nu doar să învețe. Este un model de umanitate pedagogică."*

- Prof. Daniela DOOGARU, coordonator Erasmus+

✚ *"M-a impresionat atenția acordată detaliilor funcționale și naturalețea cu care profesorii colaborează – între ei și cu elevii. Aici, fiecare copil este tratat ca o persoană valoroasă."*

- Prof. Sorina LUCAN-BLAGA, profesor educator

CAPITOLUL VI

ACTIVITĂȚI OBSERVATE ȘI STUDII DE CAZ ÎN CADRUL AULEI ENCLAVE DIN IES EL MÉDANO

1. Descriere generală a activităților observate

În cadrul vizitei de tip **job shadowing** în Tenerife, echipa de profesori români a avut ocazia să observe **activități reale desfășurate în Aula Enclave** – o structură educațională integrată în IES El Médano, destinată elevilor cu dizabilitate intelectuală moderată și severă.

Activitățile au avut următoarele caracteristici:

- ❖ Organizate pe **centre de interes** și **rutine funcționale** (igienă, alimentație, gospodărire);
- ❖ Derulate într-un ritm **adaptat nevoilor fiecărui elev**;
- ❖ Axate pe dezvoltarea **autonomiei personale, comunicării funcționale și abilităților de viață independentă**;
- ❖ Conectate la spațiul comunitar: activități în curtea școlii, la cantină, la piață sau în natură;
- ❖ Valorificând **materiale concrete, senzoriale și vizuale**, potrivite pentru elevii cu CES.

2. Exemple de activități observate

Exemplul 1: Atelier de pregătire a micului dejun ("El desayuno saludable")

- **Scop:** Formarea deprinderilor de igienă, alegere a alimentelor sănătoase, organizare de sarcini.
- **Etape:**
 - ✚ Spălarea mâinilor cu respectarea pașilor vizualizați pe un panou;
 - ✚ Alegerea ingredientelor: pâine, fructe, lapte, iaurt;
 - ✚ Pregătirea meselor în perechi (cooperare);
 - ✚ Etichetarea alimentelor cu pictograme;
 - ✚ Conversații ghidate în jurul mesei: „Ce mânânci azi?”, „Ce îți place cel mai mult?”.
- **Materiale:** pictograme PECS, farfurii colorate, recipiente transparente, role de activitate.

Exemplul 2: Activitate de grădinarit ("Huerto escolar")

- **Scop:** Stimularea motricității fine și grosiere, responsabilitate față de mediu.
- **Etape:**
 - ✚ Reamintirea secvenței de lucru: săpare, plantare, udare;

- ✚ Alegerea uneltelor dintr-un panou vizual (cu denumiri și pictograme);
- ✚ Sădirea plantelor aromatice (mentă, busuioc);
- ✚ Observarea zilnică a evoluției plantelor și completarea fișelor de observație;
- ✚ Utilizarea codurilor de culori pentru recunoașterea stadiului de creștere.
- **Instrumente:** stropitori ușoare, tăblițe marcate, fișe ilustrate, jurnale de grădinărit.

Exemplul 3: Rutina "Să mergem la cumpărături" – simulare practică

- **Scop:** Exersarea orientării în comunitate și a comunicării funcționale.
- **Etape:**
 - ✚ Învățarea expresiilor utile: „Bună ziua”, „Cât costă?”, „Mulțumesc”;
 - ✚ Identificarea produselor de pe o listă ilustrată;
 - ✚ Exersarea tranzacției cu bani fictivi (în clasă);
 - ✚ Vizită reală la un magazin local (supervizată de cadre didactice);
 - ✚ Revenirea în clasă și completarea unei „fișe de cumpărături”.
- **Aspecte remarcate:** sprijin individualizat pentru elevii nonverbal prin folosirea de tablete cu aplicații PECS și panouri tactile mobile.

3. Studii de caz

Studiul de caz 1: Javier – elev cu autism nonverbal, integrare în rutina cantinei

- **Profil:** 15 ani, diagnostic de TSA sever, nonverbal, cu comportamente repetitive.
- **Obiectiv:** Integrarea treptată în activitățile colective din cadrul cantinei școlii.
- **Intervenție:**
 - ✚ Javier primește un plan vizual de pași secvențiali: „merg la cantină” → „mă așez la masă” → „primesc tava”;
 - ✚ Este însoțit de un coleg-tutore care îl sprijină nonintruziv;
 - ✚ Profesorii utilizează **tehnica TEACCH** și suporturi vizuale (pictograme mari);
 - ✚ Aprecierile sunt exprimate prin recompense vizuale (stickere cu animale preferate).
- **Rezultate:** La finalul semestrului, Javier reușește să mănânce zilnic cu ceilalți colegi, fără opoziție sau comportamente de evitare.

Studiul de caz 2: Amalia – elevă cu sindrom Down, progres în autonomie personală

- **Profil:** 17 ani, sindrom Down, nivel moderat de autonomie, timidă în contexte noi.
- **Obiectiv:** Creșterea gradului de independență în activitățile de igienă personală și orientare în spațiu.
- **Intervenție:**
 - ✚ Exersarea rutinei de igienă (spălatul mâinilor și dinților) cu ajutorul unei **oglinzi didactice** și instrucțiuni vizuale;
 - ✚ Realizarea zilnică a „pașilor de plecare”: verifică ghiozdanul, semnează tabelul, își ia vestonul și își pune badge-ul;

✚ Este implicată în pregătirea materialelor pentru colegi: așezarea fișelor pe mese, etichetarea jucăriilor.

- **Rezultate:** Amalia devine referentul clasei pentru activitățile de igienă și începe să inițieze saluturi și conversații scurte.

4. Reflecții asupra transferabilității în contextul românesc

Aceste activități observate și studii de caz pot constitui un **model replicabil** în învățământul special din România, cu următoarele adaptări:

- Crearea de **rutine vizuale funcționale** în clasele pentru CES;
- Integrarea de activități practice – gătit, grădinărit, achiziții;
- Includerea părinților și comunității în activitățile școlii;
- Utilizarea instrumentelor digitale pentru comunicare augmentativă;
- Organizarea unor **Aule Enclave-pilot** în liceele tehnologice sau școlile de arte și meserii.

CAPITOLUL VII

JURNALUL MOBILITĂȚII DE TIP JOB SHADOW

- 5 ZILE DE EXPERIENȚĂ ERASMUS LA IES EL MEDANO - UN MODEL DE INCLUZIUNE, DIVERSITATE ȘI SUSTENABILITATE

ZIUA 1:

INTEGRAREA PARTICIPANȚILOR ȘI EXPLORAREA MEDIULUI EDUCAȚIONAL LA IES EL MÉDANO

Prima zi a mobilității de tip job shadowing, desfășurată în cadrul **săptămânii culturale** la școala IES El Médano din Tenerife, a avut ca scop **familiarizarea participanților** cu mediul educațional, echipa instituției și specificul comunității locale.

1. Primirea oficială și micul dejun intercultural

Am fost întâmpinați cu **căldură și deschidere** de echipa managerială, coordonatorii Acreditării Erasmus și un grup de profesori implicați în proiecte internaționale. Momentul inaugural a fost marcat de un **mic dejun cultural**, o veritabilă experiență de interculturalitate în care am împărtășit produse tradiționale românești, turcești, macedonene și spaniole.

Această activitate a avut un rol esențial în **crearea unui climat de încredere și apropiere** între participanți. Am observat modul în care **interculturalitatea nu este doar un concept teoretic**, ci un principiu integrat în viața școlii, bazat pe dialog, respect și valorizarea diversității.

2. Tur ghidat al școlii – infrastructură și resurse educaționale

A urmat un **tur ghidat** al instituției, care ne-a permis să descoperim **organizarea spațiului educațional**, zonele de învățare și facilitățile puse la dispoziția elevilor. Am remarcat:

- ✓ **săli de clasă moderne**, dotate cu table interactive și mobilier flexibil, ușor adaptabil diferitelor tipuri de activități;
- ✓ **laboratoare de științe și tehnologie** dotate cu echipamente actuale, care facilitează învățarea aplicată;
- ✓ **spații dedicate activităților culturale și sportive**, demonstrând o abordare holistică a educației;
- ✓ un **colț multicultural**, unde erau expuse materiale despre țările de origine ale elevilor imigranți.

Această vizită ne-a ajutat să înțelegem cum **mediul fizic și digital** contribuie la crearea unei **atmosfere de învățare incluzive și motivante**.

3. Ora de limba spaniolă cu elevii imigranți

Un moment cu puternic impact emoțional și profesional a fost participarea la o **lecție de limba spaniolă** destinată elevilor imigranți proveniți din Senegal, Guineea, Polonia și Italia. Lecția a fost gândită pe principiile **predării comunicative**, având ca obiectiv dezvoltarea competenței lingvistice funcționale.

Am observat:

- ✓ **activități interactive** centrate pe nevoile reale ale elevilor;
- ✓ **strategii vizuale și multisenzoriale** pentru facilitarea înțelegerii;
- ✓ o **evaluare non-formală**, în care elevii ne-au provocat pe noi, participanții internaționali, să răspundem la întrebări în spaniolă, transformând procesul de învățare într-o **experiență colaborativă și ludică**.

Această activitate a evidențiat **importanța învățării reciproce**, unde profesorul devine facilitator, iar elevii capătă încredere în propriile abilități prin interacțiuni reale.

4. Ore de matematică și biologie – metodologii inovatoare

În continuare, am asistat la o **oră de matematică** și o **oră de biologie**, ambele structurate pe metode moderne:

- **învățarea prin proiecte** (Project-Based Learning), care încurajează explorarea autonomă a temelor;
- **metoda proiect Newton**, utilizată în matematică pentru stimularea gândirii critice și a aplicabilității practice;
- **descoperirea ghidată**, prin care elevii identificau singuri răspunsurile, profesorul având rol de mediator.

Un aspect remarcabil a fost **integrarea firească a resurselor digitale**: platforme educaționale, aplicații interactive și table inteligente. Nu era vorba despre tehnologie ca scop în sine, ci despre utilizarea ei ca **instrument natural de susținere a învățării active**.

5. Reflecție și impactul zilei

Această primă zi a mobilității ne-a oferit:

- o **image clară asupra organizării unei școli europene moderne**, deschise spre diversitate culturală și inovație;
- posibilitatea de a observa cum **incluziunea este integrată firesc** în activitățile zilnice, prin respectarea identității fiecărui elev;
- un model de **pedagogie centrată pe elev**, în care empatia, tehnologia și metodele active se împletesc armonios.

Am înțeles că **interculturalitatea și incluziunea** nu sunt doar obiective declarative, ci realități construite prin colaborare, resurse adecvate și o mentalitate deschisă.

ZIUA 2:

STRATEGII DE INTEGRARE A ELEVILOR CU CES ȘI ABORDĂRI DIGITALE ÎN EVALUARE

Cea de-a doua zi a mobilității noastre de tip job shadowing la **IES El Médano** a avut ca temă centrală **integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES)** și explorarea modului în care o școală europeană modernă își **adaptează curriculumul și strategiile didactice** pentru a răspunde diversității elevilor.

1. Observarea adaptării curriculumului și personalizarea învățării

Dimineața a debutat cu participarea la **activități cognitive și practice desfășurate în cadrul Aulei Enclave**, spațiul destinat elevilor cu CES. Am urmărit modul în care profesorii:

- formulează **obiective educaționale personalizate**, adaptate nivelului de dezvoltare și potențialului fiecărui copil;
- proiectează **programe diferențiate**, care combină elemente din curriculumul general cu activități specifice de terapie educațională;
- utilizează **strategii de învățare experiențială**, axate pe stimularea autonomiei și dezvoltarea abilităților de viață independentă.

Un aspect remarcabil a fost **flexibilitatea didactică**: profesorii îmbinau activitățile cognitive cu cele practice, asigurând o **învățare multisenzorială** care favoriza implicarea activă și consolidarea achizițiilor.

2. Dialog cu cadrele didactice – colaborare interdisciplinară

Am avut oportunitatea unor discuții deschise cu profesorii de sprijin, educatorii specialiști și consilierii psihopedagogi. Aceștia au subliniat:

- **importanța evaluării adaptate**, bazată pe progresul individual, nu pe comparația cu standardele generale;
- necesitatea unei **echipe interdisciplinare** (profesor de sprijin, terapeut ocupațional, logoped, consilier) care să colaboreze constant pentru a susține dezvoltarea elevului;
- implicarea **familiilor** în procesul educațional, pentru a asigura coerență între mediul școlar și cel familial.

Această abordare ne-a oferit un **model de incluziune autentică**, unde adaptarea nu este percepută ca o excepție, ci ca o **practică firească** în cadrul unei școli centrate pe elev.

3. Atelier digital – instrumente moderne de evaluare

În a doua parte a zilei, am participat la un **atelier digital interactiv**, unde am explorat platforme educaționale utilizate de profesorii din Tenerife pentru a crea **instrumente de evaluare adaptate pe discipline**.

Am învățat cum:

- ✓ **aplicațiile online** pot facilita evaluarea formativă, oferind feedback imediat elevilor;
- ✓ platformele interactive permit **diferențierea sarcinilor** în funcție de nivelul fiecărui elev;
- ✓ competențele digitale sunt esențiale nu doar pentru profesori, ci și pentru elevii cu CES, oferindu-le acces la resurse vizuale și activități personalizate.

Acest atelier ne-a evidențiat importanța de a **integra tehnologia cu scop pedagogic clar**, pentru a sprijini atât învățarea, cât și evaluarea incluzivă.

4. Dimensiunea interculturală și schimbul de bune practici

Toate aceste activități s-au desfășurat într-un **cadru intercultural**, alături de colegii din Turcia și Macedonia. Dialogurile și schimburile de idei ne-au permis să comparăm

realitățile educaționale din diferite țări, să identificăm puncte comune și diferențe și să reflectăm asupra modului în care dimensiunea europeană susține coerența în practicile incluzive.

5. *Experiență de învățare nonformală – vizita la Loro Parque*

Ziua s-a încheiat cu o vizită la **Loro Parque**, un loc emblematic din Tenerife, unde educația nonformală și conștientizarea ecologică sunt integrate într-un mod atractiv. Prin intermediul **fundatiei proprii**, parcul promovează:

- **educația pentru mediu**, explicând impactul activității umane asupra ecosistemelor;
- **atitudini responsabile față de natură**, sprijinind principiile dezvoltării durabile;
- proiecte de conservare a speciilor rare și protecție a biodiversității.

Această experiență a adus o **dimensiune complementară** învățării: am realizat că **educația incluzivă și cea ecologică** se completează reciproc, contribuind la formarea unor cetățeni europeni responsabili, empatici și conștienți de interdependența dintre om și mediu.

LoroParque

ZIUA 3

LECȚIE DESPRE AUTONOMIE, INCLUZIUNE ȘI ÎNVĂȚARE PRIN EXPERIENȚĂ

Cea de-a treia zi a mobilității Erasmus+ la **IES El Médano** a fost o veritabilă **lecție vie** despre cum **educația incluzivă poate dezvolta autonomia, motivația și sentimentul de apartenență**. Am pășit într-un cadru școlar care valorizează **potențialul fiecărui elev**, transformând provocările în oportunități de învățare.

1. Autonomie și incluziune în practică

Dimineața a fost dedicată observării unor activități structurate pe **dezvoltarea autonomiei personale și sociale**. Elevii cu CES erau ghidați, dar nu supraprotejați, fiind încurajați să ia decizii, să rezolve sarcini practice și să participe la activități alături de colegii lor.

Am remarcat cum **încrederea acordată elevilor și feedback-ul pozitiv** îi motiva să devină mai implicați și mai responsabili. Profesorii aplicau **metode experiențiale și colaborative**, punând accent pe:

- **învățarea prin acțiune**, nu doar prin teorie;
- **activități multisenzoriale**, adaptate ritmului fiecărui elev;

- **sprijin gradual**, care să permită fiecăruia să își dezvolte independența.

Această abordare ne-a arătat că **incluziunea reală** nu înseamnă doar prezență fizică într-o clasă obișnuită, ci **participare activă și valorizare personală**.

2. Proiect educațional STEAM – creativitate și gândire critică

În a doua parte a zilei, am participat la prezentarea unui **proiect educațional de succes** derulat în școala gazdă, axat pe dezvoltarea **competențelor STEAM (Știință, Tehnologie, Inginerie, Artă și Matematică)**.

Acest proiect a ilustrat **cum educația modernă poate îmbina creativitatea, tehnologia și gândirea critică** pentru a sprijini o învățare activă și relevantă. Am descoperit:

- ✚ **proiecte interdisciplinare**, în care elevii învățau prin explorare și rezolvarea de probleme reale;
- ✚ utilizarea **tehnologiilor digitale** și a imprimantelor 3D pentru a transforma ideile în produse concrete;
- ✚ integrarea **artei** ca mijloc de expresie și conexiune emoțională, alături de știință și matematică;
- ✚ implicarea elevilor cu CES în activități STEAM prin sarcini adaptate și suport vizual.

Am înțeles cum astfel de inițiative nu doar că dezvoltă **competențe esențiale pentru viitor**, dar contribuie și la **creșterea motivației și încrederii în sine** a elevilor, indiferent de nivelul lor de abilitate.

3. Experiență practică – agricultura sustenabilă

Ziua s-a încheiat cu o **vizită la o plantație de banane**, un simbol al economiei locale din Tenerife. Acolo, am explorat:

- **principiile agriculturii sustenabile**, care respectă mediul și resursele naturale;
- **rolul biodiversității** în menținerea echilibrului ecologic;
- **impactul economic și social** al culturilor locale asupra comunității.

Această experiență nonformală a completat **tema autonomiei și a competențelor transversale**, arătând cum **învățarea experiențială poate conecta școala cu realitatea comunității**. Elevii care participă la astfel de activități descoperă sensul cunoștințelor dobândite și își dezvoltă **abilități de viață practică**, esențiale pentru integrarea lor viitoare.

4. Reflecție finală – motivație și prevenirea abandonului școlar

Întreaga zi a demonstrat în mod concret **puterea metodelor moderne și experiențiale** în formarea elevilor cu CES. Prin autonomie, conectare cu mediul real și valorizare personală, **riscul de abandon școlar scade**, iar școala devine un **spațiu de apartenență și creștere personală**.

Am înțeles încă o dată că **incluziunea autentică** presupune nu doar adaptare curriculară, ci și **crearea de contexte relevante** în care fiecare elev să se simtă util, apreciat și capabil să contribuie.

ZIUA 4:

INCLUZIUNE ȘCOLARĂ ȘI AUTONOMIE ÎN VIAȚA DE ZI CU ZI

A patra zi a mobilității Erasmus+ la IES El Médano a adus o nouă incursiune în **universul incluziunii școlare**, oferindu-ne prilejul de a observa **pe teren** modalități eficiente de abordare a elevilor cu diferite tipuri de dizabilități și cerințe educaționale speciale.

1. Strategii didactice adaptate pentru autonomie și integrare

Am descoperit **in situ** cum profesorii școlii gazdă implementează **strategii didactice adaptate** pentru a sprijini dezvoltarea autonomiei personale, rezidențiale și sociale. Activitățile erau atent structurate pentru a răspunde **nevoilor individuale ale fiecărui elev**, având ca obiectiv:

- **formarea abilităților de viață independentă**, prin exerciții practice și situații simulate;
- **dezvoltarea competențelor sociale**, necesare participării active la grupurile de apartenență;
- **dobândirea deprinderilor de autogospodărire și orientare în comunitate**, ca pregătire pentru viața adultă;
- **consolidarea responsabilității ecologice**, prin implicarea elevilor în activități ce promovează biodiversitatea și sustenabilitatea.

Ceea ce ne-a impresionat a fost modul în care **curriculumul era transformat într-un ansamblu educațional holistic**, adaptat nu doar nivelului cognitiv al elevilor, ci și intereselor și contextului lor de viață.

2. Educație în spiritul ecologiei și sustenabilității

Școala gazdă pune un accent puternic pe **crearea unui mediu curat și prietenos cu natura**, integrând activ în procesul educativ valori precum **respectul pentru mediu, grija pentru biodiversitate și conștientizarea importanței sustenabilității**.

Am observat cum activitățile practice, precum îngrijirea unor mici spații verzi, reciclarea materialelor și proiectele ecologice interdisciplinare, erau **adaptate nivelului fiecărui elev**, astfel încât fiecare să poată contribui și să se simtă valoros. Această abordare **îmbină educația ecologică cu formarea autonomiei**, arătând cum valorile comunității pot fi integrate natural în învățare.

3. Reflecție asupra incluziunii autentice

Ziua a oferit un exemplu concret despre **incluziunea autentică**, care depășește simpla integrare fizică a elevilor cu CES și se concentrează pe **crearea de contexte educaționale relevante**, unde aceștia pot învăța prin experiență și pot contribui activ la viața comunității școlare.

Această viziune holistică demonstrează că **autonomia personală și socială nu se formează doar prin teorie**, ci prin **situații reale de viață**, prin activități adaptate și printr-o **mentalitate de sprijin și colaborare** între profesori, elevi și comunitate.

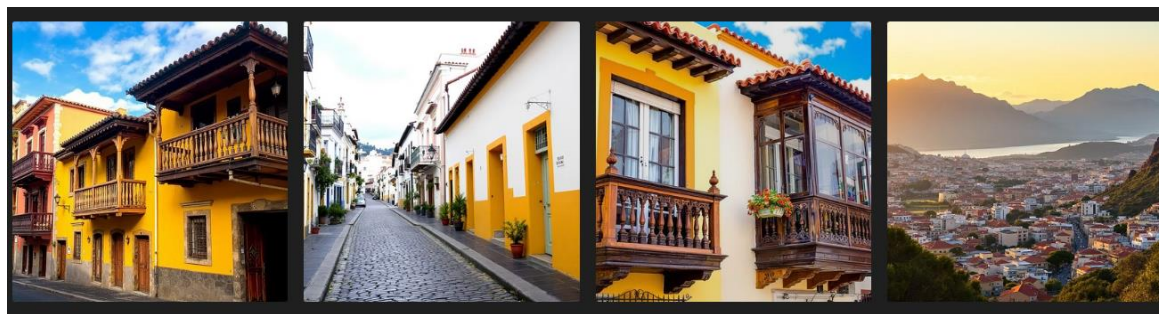
4. Vizită culturală – La Orotava, istorie și tradiție

Ziua s-a încheiat cu o **vizită culturală în orașul Orotava**, un loc plin de farmec și istorie, care păstrează vie **tradiția canariană**. Am admirat:

- ✿ **arhitectura tradițională**, cu case vechi, balcoane din lemn sculptat și curți interioare pline de flori;
- ✿ **străduțele pietruite**, care evocau povești din alte timpuri;
- ✿ **patrimoniul cultural** ce îmbină influențele istorice și naturale ale insulei.

Această incursiune în patrimoniul local a completat frumos ziua, adăugând **dimensiunea culturală** la experiența noastră educațională și oferindu-ne o perspectivă mai amplă asupra **identității și diversității comunității gazdă**.

Ziua a patra ne-a reamintit că incluziunea reală nu este un concept abstract, ci o practică vie, care îmbină educația formală, valorile comunitare, autonomia și responsabilitatea față de mediu, toate în serviciul formării unor viitori adulți independenți și implicați.

ZIUA 5:

INCLUZIUNE, DIVERSITATE ȘI SUSTENABILITATE ÎN INIMA TENERIFEI

Ultima zi a mobilității noastre Erasmus+ de tip job shadowing la IES El Médano a fost dedicată celebrării incluziunii, diversității culturale și responsabilității față de mediu, marcând un final plin de sens și inspirație.

1. Dialog intercultural și conștientizare ecologică

Într-un cadru prietenos și deschis, elevi provenind din medii multiculturale au realizat interviuri cu profesorii participanți, adresând întrebări despre practicile ecologice și sustenabile promovate în școlile noastre.

Această activitate a demonstrat nu doar **nivelul lor ridicat de implicare și curiozitate**, ci și **conștientizarea globală** pe care o dezvoltă educația modernă. Întrebările lor au atins teme precum:

- ❖ **importanța reciclării și a reducerii consumului;**
- ❖ **moduri creative de a proteja mediul în cadrul activităților școlare;**
- ❖ **responsabilitatea comunității educaționale în promovarea sustenabilității;**
- ❖ **valori comune europene și colaborarea interculturală pentru un viitor verde.**

Dialogul a creat **punți autentice între culturi**, iar faptul că elevii au fost **protagoniștii acestei activități** a arătat că vocea lor contează, fiind parte activă în modelarea unui viitor mai sustenabil și mai incluziv.

2. Ceremonia de încheiere și reflecția asupra experienței comune

După acest moment de interacțiune, a urmat întrunirea finală a echipei internaționale, unde au fost înmânate certificatele de participare. Atmosfera a fost una emoționantă și festivă, în care fiecare participant a împărtășit impresii, gânduri și concluzii despre ceea ce a însemnat această mobilitate.

Reflecțiile au scos în evidență:

- ➔ **bogăția schimbului de bune practici între cadrele didactice din diferite țări;**
- ➔ **impactul profund al experiențelor interculturale asupra dezvoltării profesionale și personale;**
- ➔ **valoarea colaborării europene în construirea unei educații incluzive și durabile.**

Acest moment de bilanț ne-a permis să conștientizăm cât de mult am evoluat în doar câteva zile și cât de important este să ducem mai departe **lecțiile învățate** în propriile noastre comunități școlare.

3. Excursie inspirațională în Parcul Național Teide

Pentru a încheia experiența într-un mod memorabil, ziua s-a încheiat cu o vizită în Parcul Național Teide, unul dintre cele mai impresionante locuri ale insulei Tenerife și un simbol al forței naturii.

Pe măsură ce am urcat spre **peisajele vulcanice spectaculoase**, am fost martorii unei **diversități naturale uimitoare**, care reflectă fragilitatea și, în același timp, reziliența ecosistemelor. Aerul curat, liniștea copleșitoare și frumusețea aproape ireală a reliefului au creat un **cadru perfect pentru reflecție**.

Această experiență în mijlocul naturii ne-a reamintit **legătura profundă dintre educație și sustenabilitate**, dar și **responsabilitatea pe care o avem față de mediu și față de generațiile viitoare**.

O CONCLUZIE PLINĂ DE SENS:

Ultima zi a ilustrat în mod simbolic esența programului Erasmus+:

- ✓ promovarea incluziunii prin implicarea directă a elevilor;
- ✓ valorificarea diversității culturale ca resursă pentru învățare;
- ✓ înțelegerea sustenabilității ca parte integrantă a procesului educativ;
- ✓ îmbinarea experiențelor academice cu trăiri culturale și naturale autentice.

Ne-am despărțit de Tenerife cu **inima plină de recunoștință și inspirație**, purtând cu noi nu doar amintiri, ci și **un angajament reînnoit pentru o educație incluzivă, inovatoare și prietenoasă cu mediul**.

Mobilitatea noastră Erasmus+ la IES El Médano a demonstrat că **incluziunea reală este posibilă atunci când există viziune, colaborare și dorință de inovare**. Am descoperit strategii eficiente pentru lucrul cu elevii cu CES, am învățat cum poate fi **integrată sustenabilitatea în procesul educativ** și am construit **relații interculturale durabile**, care ne vor sprijini în dezvoltarea viitoarelor proiecte europene.

Ne întoarcem acasă cu **inima plină de inspirație**, cu angajamentul de a aplica ceea ce am învățat și cu dorința de a contribui la o școală **mai incluzivă, mai deschisă și mai conectată la valorile europene**.

CAPITOLUL VIII

IMPACTUL PARTICIPĂRII LA JOB SHADOWING ASUPRA DEZVOLTĂRII PROFESIONALE ȘI INSTITUȚIONALE

1. Dobândirea de competențe pedagogice și interculturale

Participarea la o mobilitate de tip job shadowing în cadrul unei instituții educaționale europene – cum este IES El Médano din Tenerife – a facilitat dezvoltarea unei game variate de competențe profesionale. Prin observarea directă a activităților desfășurate în cadrul **Aulei Enclave**, cadrele didactice participante au avut oportunitatea de a înțelege și analiza:

- modul de organizare a activităților pentru elevii cu CES într-un cadru incluziv;
- aplicarea unor metode activ-participative în dezvoltarea autonomiei personale;
- utilizarea mijloacelor vizuale și tehnologice pentru sprijinirea comunicării;
- strategiile de management al clasei și colaborarea între cadrele didactice de sprijin și titularii de disciplină.

Interacțiunea zilnică cu profesorii spanioli a oferit un cadru informal de învățare interculturală, în care au fost împărtășite valori comune precum respectul pentru diversitate, echitatea, cooperarea și valorizarea potențialului fiecărui elev.

2. Reflecția profesională și schimbarea de paradigmă

Job shadowingul a avut un impact profund asupra modului în care cadrele didactice participante își definesc și exercită rolul profesional. Observarea și analiza critică a practicilor educaționale din Tenerife a generat o serie de reflecții esențiale:

- ✓ trecerea de la o abordare centrată pe predare la una centrată pe învățarea elevului;
- ✓ conștientizarea nevoii de adaptare continuă la profilul divers al elevilor;
- ✓ valorizarea muncii în echipă și a colaborării interdisciplinare;
- ✓ importanța creării unui mediu educațional sigur, predictibil și motivant.

Această reflecție profesională a condus la reconsiderarea unor metode de lucru, la introducerea unor tehnici noi de stimulare a atenției și motivației elevilor, precum și la o mai bună planificare a activităților educaționale diferențiate.

3. Diseminarea și transferul de bune practici

Revenirea în instituția de origine a fost urmată de activități sistematice de diseminare a experienței acumulate, cum ar fi:

- ✚ organizarea de workshopuri pentru colegii din școală;
- ✚ prezentări în cadrul consiliilor profesoriale;
- ✚ articole și prezentări în cadrul simpozioanelor educaționale;

- ✚ elaborarea unor materiale suport (fișe de lucru, jocuri adaptate, rutine vizuale) inspirate din observațiile din Tenerife;
- ✚ colaborarea cu comisia pentru curriculum în vederea introducerii de noi strategii de diferențiere.

Transferul de bune practici nu s-a limitat doar la nivelul activității didactice, ci a influențat și cultura organizațională a școlii, determinând o mai mare deschidere către cooperare internațională, proiecte Erasmus și formarea profesională continuă.

4. Impactul asupra echipei instituționale și asupra elevilor

Efectele mobilității Erasmus de tip job shadowing se resimt la mai multe niveluri ale organizației școlare:

- cadrele didactice au devenit mai implicate în procese de reflecție, cercetare-acțiune și inovare metodologică;
- a crescut gradul de conștientizare asupra nevoilor reale ale elevilor cu CES;
- au fost inițiate parteneriate locale în vederea unei abordări holistice a procesului educațional;
- elevii au beneficiat de activități mai structurate, personalizate și atractive;
- relația școală–familie a fost consolidată printr-un dialog bazat pe încredere și sprijin mutual.

În mod particular, elevii cu CES au fost beneficiarii direcți ai aplicării bunelor practici observate, fiind sprijiniți mai eficient în domenii esențiale precum autonomia personală, comunicarea, autoreglarea emoțională și participarea activă în activitățile de grup.

5. Perspective de dezvoltare instituțională

Mobilitatea Erasmus a contribuit la conturarea unor direcții strategice de dezvoltare la nivelul școlii:

- ➔ integrarea în planul de dezvoltare instituțională a obiectivelor privind incluziunea, formarea continuă și cooperarea europeană;
- ➔ consolidarea echipelor de lucru multidisciplinare;
- ➔ includerea de criterii clare privind selecția și formarea cadrelor didactice pentru mobilități viitoare;
- ➔ promovarea culturii reflecției și a mentoratului între colegi.

Experiența din Tenerife a reprezentat un catalizator pentru asumarea misiunii școlii ca spațiu deschis, incluziv, în care diversitatea este valorizată, iar învățarea este un proces colaborativ și continuu.

CAPITOLUL IX

VALORIFICAREA EXPERIENȚEI ERASMUS ÎN ȘCOLILE DIN ROMÂNIA

1. Integrarea reflecției post-mobilitate în activitatea curentă

După finalizarea unei mobilități de tip job shadowing, este esențial ca fiecare cadru didactic să dedice timp pentru **reflecție profesională structurată**. Aceasta poate include:

- ✓ elaborarea unui jurnal de învățare sau a unui portofoliu digital;
- ✓ organizarea unei sesiuni de analiză în cadrul consiliului profesoral;
- ✓ discutarea punctuală a celor observate cu profesorii diriginți, profesorii educatori, profesorii psihopedagogi și consilieri școlari;
- ✓ formularea de **obiective personale de dezvoltare profesională** inspirate din bunele practici observate.

2. Crearea unor echipe de multiplicare a impactului

Este recomandat ca profesorii participanți la mobilități Erasmus să formeze **echipe de formatori locali**, cu următoarele atribuții:

- să organizeze ateliere tematice pentru colegi;
- să elaboreze materiale didactice inspirate din experiența europeană;
- să sprijine cadrele didactice debutante în aplicarea de metode inclusive;
- să devină promotori ai educației europene și ai valorilor UE în comunitatea școlară.

3. Adaptarea bunelor practici la contextul local

Nu toate soluțiile observate în alte școli pot fi transferate „ca atare” în școala de origine. Este importantă **adaptarea creativă și contextualizată** a ideilor. De exemplu:

Observație în cadrul job shadowing	Posibilitate de adaptare în România
Utilizarea unei rutine vizuale pentru organizarea programului zilnic	Crearea unui panou cu imagini și pictograme, folosind materiale accesibile (carton, plastifiere, scai)
Colaborarea constantă cu terapeuți și asistenți sociali	Stabilirea unui parteneriat periodic cu specialiști externi (ONG, cabinete logopedice, direcții de asistență socială)
Activități interdisciplinare în grădina	Proiecte educaționale în curtea școlii, în parteneriat cu părinții și voluntari

4. Valorificarea materialelor digitale și a instrumentelor vizuale

O componentă importantă a procesului de învățare observat în școlile europene, inclusiv în Aula Enclave din Tenerife, este **digitalizarea materialelor educaționale și folosirea vizualului ca suport pentru învățare**. Cadrele didactice pot crea:

- ✚ prezentări interactive pentru dezvoltarea rutinei zilnice;
- ✚ fișe de lucru digitale cu imagini reale și sarcini simple;
- ✚ videoclipuri scurte de modelare comportamentală;
- ✚ panouri cu emoții, reguli sau etape ale activităților, adaptate nivelului cognitiv al elevilor cu CES.

5. Promovarea culturii colaborative în școală

Unul dintre cele mai valoroase modele observate în școlile europene este **cooperarea eficientă între toți actorii educaționali**. În acest sens, se recomandă:

- ✓ întâlniri periodice între profesori, diriginți, psihopedagogi, părinți și alți specialiști;
- ✓ planificarea în echipă a activităților pentru elevii cu CES;
- ✓ promovarea în școală a unui limbaj comun și coerent despre incluziune, diversitate, autonomie și reziliență;
- ✓ organizarea unor **zile tematice** sau **târguri ale incluziunii** în care elevii să fie parte activă a schimbării.

6. Implicarea părinților în procesul educațional

În Aula Enclave, părinții elevilor cu CES sunt considerați parteneri esențiali. Acest model poate fi replicat în România prin:

- întâlniri lunare tematice între părinți și profesori;
- ateliere practice (gătit, igienă, jocuri, tehnici de calmare) desfășurate împreună cu familiile;
- consiliere psihopedagogică individuală sau de grup pentru părinți;
- diseminarea către părinți a metodelor vizuale folosite în clasă, pentru continuitate educațională acasă.

7. Sprijinirea inițiativelor Erasmus la nivel instituțional

Pentru ca experiența Erasmus să nu rămână izolată, ci să contribuie la **schimbare sistemică**, este nevoie de:

- sprijin din partea echipei de conducere pentru participarea la mobilități și diseminarea rezultatelor;
- includerea obiectivelor Erasmus în Planul de Dezvoltare Instituțională;

8. Strategii de diseminare și multiplicare a experienței

Diseminarea experienței Erasmus reprezintă o etapă esențială în procesul de valorificare a mobilității europene, având rolul de a asigura transferul cunoștințelor și competențelor dobândite către întreaga comunitate educațională. La revenirea în școala de origine, cadrele didactice participante au avut responsabilitatea de diseminare a informațiilor relevante, prin:

- ➔ **prezentări în cadrul consiliilor profesionale și al comisiilor metodice;**
- ➔ **ateliere de formare pentru colegii din școală;**
- ➔ **publicarea unor articole în revista școlii sau în publicații educaționale;**
- ➔ **organizarea de workshop-uri și ateliere demonstrative în care sunt aplicate metodele observate;**
- ➔ **realizarea unor materiale digitale (ghiduri, prezentări, videoclipuri explicative)**
- ➔ **parteneriate cu alte școli, în vederea schimbului de bune practici.**

9. Adaptarea bunelor practici în contextul local

Una dintre cele mai importante componente ale diseminării este **adaptarea metodelor observate la realitatea școlii proprii**. În cazul mobilității la IES El Médano, următoarele practici au fost preluate și adaptate:

- ✓ **Utilizarea planificărilor vizuale și a materialelor PECS** pentru elevii cu deficiență mintală medie și severă;
- ✓ **Implementarea atelierelor tematice** (bucătărie, bricolaj, dezvoltare socio-școlară) pentru dezvoltarea autonomiei personale;
- ✓ **Integrarea jocurilor cooperative** în sesiunile de terapie ocupațională;
- ✓ **Crearea unui spațiu multisenzorial** similar „Aulei Enclave” pentru stimularea percepției și autoreglării;
- ✓ **Stabilirea unui parteneriat cu un centru social local**, pentru activități de voluntariat împreună cu elevii cu CES.

Aceste adaptări au fost realizate ținând cont de:

- nivelul de funcționare al elevilor din clasele speciale;
- resursele disponibile în școală;
- gradul de deschidere al echipei educaționale;
- susținerea conducerii și a părinților.

10. Implicarea părinților și a comunității în multiplicarea impactului

Pentru ca efectele mobilității Erasmus să se răsfrângă și asupra familiilor elevilor cu CES, au fost inițiate următoarele acțiuni:

- ➔ **Organizarea unor întâlniri de formare cu părinții**, în care au fost prezentate metodele observate în Tenerife și modul în care pot fi susținute acasă (ex: utilizarea pictogramelor, rutinelor zilnice);
- ➔ **Săptămâna „Porți deschise spre incluziune”**, în care părinții vor fi invitați să participe la activitățile inspirate din Aula Enclave;
- ➔ **Distribuirea de broșuri informative**, adaptate nivelului de înțelegere al familiilor, despre drepturile elevilor cu CES și despre metodele educaționale moderne;
- ➔ **Implicarea comunității locale** (ONG-uri, autorități) în susținerea activităților practice ale elevilor.

11. Integrarea experienței Erasmus în strategia instituțională

Pentru ca participarea la mobilități să producă o schimbare instituțională reală, este necesară **integrarea rezultatelor în documentele strategice** ale unității școlare. Astfel:

- În **Planul de Dezvoltare Instituțională (PDI)** vor fi incluse obiective privind dezvoltarea profesională a cadrelor prin Erasmus, crearea unui spațiu educațional incluziv și parteneriate internaționale;
- În **Planul managerial** al directorului va fi introdus un indicator privind organizarea periodică a sesiunilor de formare post-mobilitate;
- În **Proiectul educativ al școlii** va fi prevăzut un modul dedicat educației incluzive, inspirat din modelul spaniol.

De asemenea, cadrele didactice participante la mobilitate sunt implicate în:

- 📌 coordonarea de proiecte ulterioare (KA1 și KA2);
- 📌 mentorat pentru colegii debutanți în aplicarea metodelor incluzive;
- 📌 realizarea de ghiduri practice pentru utilizarea materialelor adaptate.

12. Calendar de monitorizare a impactului post-mobilitate

Pentru a urmări eficiența transferului de bune practici, școala a stabilit un **calendar anual de monitorizare**, care include:

Perioada	Activitate principală	Responsabil
----------	-----------------------	-------------

APRILIE	Prezentare experiență Erasmus în consiliul profesoral	Profesori participanți
MAI	Realizarea unui plan de formare internă	Director, Curriculum
MAI	Atelier aplicativ cu metode din Aula Enclave	Profesori participanți
IUNIE	Feedback de la părinți și evaluarea impactului	Diriginți
IUNIE	Diseminare la nivel județean / parteneriat interșcolar	Responsabil Erasmus
IUNIE	Raport anual privind rezultatele și propuneri noi	Echipa de implementare

13. Anexe ilustrative

Pentru a sprijini transferul concret al experienței, au fost realizate următoarele materiale anexate acestui ghid:

- **Fișe de activitate** inspirate din activitățile de autonomie personală observate în Tenerife;
- **Planuri de lecție model** pentru terapii specifice (ex: autonomie personală, orientare tempo-spațială, stimulare senzorială);
- **Galerie foto cu activitățile implementate** după revenirea din mobilitate;
- **Videoclipuri demonstrative** privind metodele de lucru individualizat;
- **Model de chestionar aplicat părinților** privind impactul noilor metode.

Prin toate aceste acțiuni, experiența Erasmus devine parte integrantă a identității școlii, un vector al schimbării și o resursă de inspirație pentru cadrele didactice, elevi și părinți.

CAPITOLUL X

TRANSFERUL BUNELOR PRACTICI ÎN ȘCOALA DE ORIGINE

1. Analiza nevoilor instituționale

După revenirea din experiența job shadowing, primul pas a fost o analiză a contextului școlii pentru a identifica:

- nivelul de pregătire și deschidere al cadrelor didactice pentru implementarea noilor metode;
- resursele materiale și umane disponibile pentru adaptare (spații, materiale didactice, personal auxiliar);
- cultură instituțională și deschiderea comunității școlare față de schimbare și inovație;
- identificarea barierelor posibile și a oportunităților pentru integrarea bunelor practici observate.

2. Adaptarea bunelor practici la contextul local

Nu toate metodele observate pot fi preluate „la cheie”, ci trebuie adaptate după:

- specificul elevilor școlii;
- resursele disponibile (ex. materiale multisenzoriale realizate local);
- organizarea spațiilor (posibilitatea creării unui colț sau mini-Aula Enclave);
- nevoile și așteptările părinților și ale comunității;

3. Diseminarea și formarea colegilor

Pentru ca impactul să fie durabil, experiența trebuie multiplicată în școală prin:

- organizarea de sesiuni de formare interne, cu prezentări, ateliere practice și demonstrații;
- elaborarea și distribuirea unor ghiduri metodologice și fișe de lucru;
- implicarea profesorilor în activități pilot pentru testarea metodelor;
- crearea unui grup de suport intern care să sprijine implementarea continuă.

4. Implicarea comunității și a părinților

Succesul transferului depinde și de colaborarea cu:

- părinții, prin informare și implicare în activități;
- autoritățile locale, pentru sprijin logistic și financiar;
- ONG-uri și alte organizații care pot oferi resurse și expertiză;
- crearea unor rețele de sprijin pentru incluziune în comunitatea locală.

CAPITOLUL XI

IMPACTUL EXPERIENȚEI ASUPRA DEZVOLTĂRII PROFESIONALE

1. Dezvoltarea competențelor pedagogice

Job shadowingul a adus îmbunătățiri în:

- ✓ strategiile de predare diferențiată adaptate elevilor cu nevoi speciale;
- ✓ utilizarea materialelor și tehnicilor multisenzoriale;
- ✓ abordarea incluzivă centrată pe elev și pe nevoile sale individuale;
- ✓ evaluarea formativă și flexibilitatea curriculară;
- ✓ reflecția pedagogică și autoevaluarea continuă.

2. Dezvoltarea competențelor interculturale

Experiența internațională a facilitat:

- adaptarea la diversitatea culturală și lingvistică;
- comunicarea eficientă cu parteneri din alte culturi educaționale;
- înțelegerea valorilor și principiilor europene în educație;
- deschiderea și flexibilitatea față de noi abordări și perspective.

3. Creșterea motivației profesionale

Participarea la job shadowing a generat:

- motivație pentru inovare și schimbare;
- dorința de a participa în proiecte internaționale;
- asumarea rolului de agent al schimbării în școala de origine;
- stimularea colaborării între colegi pentru dezvoltare profesională continuă.

CAPITOLUL XII

PERSPECTIVE DE VIITOR ȘI COOPERARE INTERNAȚIONALĂ

1. Dezvoltarea de parteneriate europene

Pe baza experienței din Tenerife, școala poate:

- ➔ iniția sau consolida proiecte Erasmus+ cu alte școli;
- ➔ organiza schimburi reciproce de experiență și bune practici;
- ➔ dezvolta rețele de colaborare pe termen lung în domeniul educației incluzive.

2. Pilotarea unor proiecte de inovare educațională

Inspirată din modelul spaniol, școala poate implementa:

- programe de mentorat și formare pentru cadre didactice;
- activități interdisciplinare și incluziune în toate clasele;
- utilizarea tehnologiei asistive și a materialelor multisenzoriale;
- proiecte pilot care să fie evaluate și apoi extinse.

3. Crearea unei rețele locale de educație incluzivă

Școala poate deveni un centru de resurse pentru alte instituții, prin:

- organizarea de conferințe, seminarii și workshopuri tematice;
- publicarea de materiale didactice și bune practici adaptate;
- implicarea activă a comunității și autorităților locale în promovarea incluziunii;
- susținerea și facilitarea schimbului de experiențe între școli din zonă

CAPITOLUL XIII

CONCLUZII

Experiența de job shadowing în Tenerife a reprezentat un proces complex și profund de învățare, reflecție și dezvoltare profesională. Prin observarea directă a activităților și metodelor aplicate în Aula Enclave s-au evidențiat următoarele aspecte esențiale pentru educația incluzivă:

- **Importanța echipelor multidisciplinare:** Colaborarea strânsă între profesori, psihologi, terapeuți și alte cadre specializate este cheia succesului în adaptarea intervențiilor educaționale.
- **Flexibilitatea curriculară și pedagogică:** Adaptarea conținutului, a metodologiei și a evaluării în funcție de nevoile individuale ale elevilor este fundamentală pentru incluziune.
- **Abordarea centrată pe elev:** Activitățile sunt planificate ținând cont de interesele, ritmul și potențialul fiecărui copil, ceea ce sporește motivația și implicarea acestuia.
- **Colaborarea constantă cu familia și comunitatea:** Parteneriatul cu părinții și alte resurse comunitare asigură suportul necesar și continuitatea intervențiilor.

Transferul bunelor practici nu este un proces automat; el necesită creativitate, adaptare și un angajament susținut din partea școlii și a echipei didactice. Lecția majoră este că incluziunea reală nu este un ideal teoretic, ci o realitate accesibilă, condiționată de voință, resurse și o mentalitate deschisă la schimbare.

Impactul asupra cadrului didactic participant s-a reflectat în îmbunătățirea competențelor profesionale, creșterea motivației și asumarea rolului de lider al schimbării. Totodată, prin diseminare și formare, întreaga școală a beneficiat de această experiență, sporindu-și vizibilitatea internațională și deschizând noi perspective de colaborare.

RECOMANDĂRI PRACTICE:

Pentru cadrele didactice:

- Adoptarea unei atitudini reflexive după fiecare activitate, pentru autoevaluare și îmbunătățire continuă;
- Utilizarea materialelor și tehnicilor multisenzoriale adaptate specificului elevilor;
- Implicarea activă a elevilor în activități practice și interactive;
- Colaborarea cu părinții și cu specialiștii pentru susținerea procesului educațional;
- Participarea la cursuri și formări pentru actualizarea continuă a competențelor.

Pentru conducerea școlii:

- Sprijinirea creării unor spații adaptate, precum mini-Aula Enclave, care să faciliteze activitățile specializate;
- Organizarea de formări interne și facilitarea accesului la cursuri externe pe tema educației incluzive;
- Încurajarea și susținerea participării profesorilor la mobilități internaționale și proiecte Erasmus+;
- Crearea unei culturi instituționale favorabile inovației și schimbării pozitive.

Pentru autorități și comunitate:

- Alocarea de resurse financiare și materiale pentru dotarea școlilor cu echipamente necesare educației incluzive;
- Susținerea parteneriatelor și proiectelor internaționale în domeniul educației;
- Promovarea campaniilor de conștientizare și sensibilizare privind incluziunea socială și educațională;
- Facilitarea accesului la servicii de suport specializat pentru elevii cu nevoi educaționale speciale.

Pentru viitoarele proiecte Erasmus+:

- Combinarea activităților de observare (job shadowing) cu ateliere practice și schimburi reciproce;
- Planificarea unor mobilități care să includă și sesiuni de diseminare și mentorat în școala de origine;
- Asigurarea sustenabilității rezultatelor prin documentare, formare și implicarea echipelor didactice;
- Promovarea valorificării interculturale și a schimbului de bune practici între instituții.

În concluzie, experiența de job shadowing în Tenerife confirmă că educația incluzivă este nu doar un ideal, ci o realitate realizabilă prin colaborare, implicare autentică și angajament continuu la toate nivelurile educaționale.

CAPITOLUL XIV

REZUMAT FINAL

Experiența de job shadowing desfășurată în cadrul școlii IES El Médano din Tenerife a oferit o perspectivă complexă asupra practicilor educaționale incluzive implementate cu succes în context internațional.

Observarea directă a activităților din Aula Enclave a relevat importanța colaborării interdisciplinare, a flexibilității curriculare și a adaptării continue a strategiilor pedagogice la nevoile individuale ale elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES). Adaptarea metodelor multisenzoriale și a planurilor individualizate a subliniat necesitatea unui cadru educațional care să promoveze autonomia, incluziunea socială și participarea activă a elevilor.

Transferul bunelor practici în școala de origine implică o analiză atentă a contextului instituțional, identificarea resurselor și nevoilor, precum și un proces de adaptare creativă și continuă.

Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice s-a concretizat prin îmbunătățirea competențelor pedagogice și interculturale, precum și prin creșterea motivației pentru inovare și implicare în proiecte internaționale. În plus, diseminarea experienței în rândul colegilor și implicarea comunității și a părinților constituie piloni esențiali pentru sustenabilitatea schimbărilor.

Perspectiva viitoare se axează pe extinderea parteneriatelor europene, pilotarea proiectelor de inovare educațională și crearea unei rețele locale dedicate educației incluzive, care să faciliteze schimbul continuu de resurse și bune practici.

Astfel, job shadowingul nu reprezintă doar o experiență personală, ci un catalizator pentru transformarea educației incluzive la nivel local, național și european.

BIBLIOGRAFIE

1. **Ainscow, M., & Booth, T.** (2013). *Incluziunea în educație: perspective și practici*. București: Editura Trei.
2. **Cojocaru, V.** (2018). *Educația incluzivă în România: provocări și perspective*. Iași: Editura Polirom.
3. **Florian, L.** (2014). *Manual de educație incluzivă*. București: Editura Trei.
4. **Gherasim, L.** (2017). *Strategii didactice pentru incluziunea elevilor cu cerințe educaționale speciale*. Cluj-Napoca: Editura Accent.
5. **Marin, M., & Stoica, M.** (2019). *Formarea continuă a cadrelor didactice în contextul educației incluzive*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
6. **Popescu, I.** (2020). *Proiecte Erasmus+ în educație: ghid practic pentru cadre didactice*. București: Editura Sigma.
7. **Rusu, C.** (2015). *Metode și tehnici de intervenție în educația specială*. Timișoara: Editura Eurostampa.
8. **Ștefan, A.** (2021). *Comunicare interculturală și managementul diversității în școli*. București: Editura Humanitas.
9. **Tomlinson, C. A.** (2017). *Cum să diferențiezi instruirea în clasele diversificate*. București: Editura Trei.
10. **UNESCO** (2020). *Educația incluzivă: drumul spre viitor*. Paris: UNESCO Publishing.
11. **Voicu, M.** (2016). *Rolul părinților și comunității în incluziunea școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
12. **European Agency for Special Needs and Inclusive Education** (2020). *Educația incluzivă în Europa: bune practici și strategii*. Odense, Danemarca.
13. **Ministerul Educației Naționale** (2018). *Strategia națională pentru educație incluzivă 2018-2022*. București.
14. **Bennett, T.** (2018). *Multicultural Education and Intercultural Dialogue*. Routledge.
15. **European Commission** (2023). *Ghidul programului Erasmus+ pentru educație școlară*. Bruxelles.

ANEXE:

ANEXA 1

CHESTIONAR PENTRU PĂRINȚI PRIVIND IMPACTUL NOILOR METODE EDUCATIONALE

Stimate părinte,

Acest chestionar are scopul de a evalua percepția dumneavoastră asupra impactului noilor metode educaționale aplicate în procesul de predare-învățare. Răspunsurile vor fi utilizate doar în scop educațional și vor rămâne confidențiale.

Vă rugăm să bifați varianta care corespunde cel mai bine opiniei dumneavoastră și, unde este cazul, să adăugați comentarii.

I. Date generale (opțional)

1. Vârsta copilului: ☐ 6-8 ani ☐ 9-10 ani ☐ 11-12 ani ☐ peste 12 ani
2. Clasa: _____
3. Diagnosticul/cerințele educaționale speciale (dacă este cazul): _____

II. Percepția asupra noilor metode educaționale

1. Cât de bine înțelegeți noile metode aplicate la clasă?
☐ Foarte bine ☐ Bine ☐ Parțial ☐ Deloc
2. Considerați că noile metode sunt mai atractive pentru copilul dumneavoastră?
☐ Da, în mare măsură ☐ Da, parțial ☐ Nu am observat schimbări ☐ Nu sunt potrivite
3. În ce măsură copilul dumneavoastră este mai motivat să învețe datorită acestor metode?
☐ Mult mai motivat ☐ Ușor mai motivat ☐ La fel ca înainte ☐ Mai puțin motivat
4. Ați observat schimbări în atitudinea copilului față de școală?
☐ Da, pozitive ☐ Nu s-au produs schimbări vizibile ☐ Da, negative
5. Considerați că noile metode contribuie la dezvoltarea următoarelor aspecte la copilul dumneavoastră?

Aspect evaluat	Da	Parțial	Nu
Dezvoltarea autonomiei personale	☐	☐	☐
Dezvoltarea competențelor sociale	☐	☐	☐
Creșterea încrederii în sine	☐	☐	☐
Dezvoltarea competențelor digitale	☐	☐	☐
Îmbunătățirea rezultatelor școlare	☐	☐	☐

III. Colaborarea școală – familie

6. Vi s-a explicat clar de către cadrele didactice în ce constau noile metode?

☐ Da, foarte clar ☐ Parțial ☐ Nu

7. Ați primit recomandări pentru a sprijini acasă aplicarea acestora?

☐ Da ☐ Parțial ☐ Nu

8. Cum apreciați comunicarea dintre cadrele didactice și familie după introducerea noilor metode?

☐ Mai bună ☐ La fel ca înainte ☐ Mai slabă

IV. Impactul asupra familiei

9. Ați observat schimbări în comportamentul copilului acasă (mai multă independență, mai mult interes pentru activități educative)?

☐ Da, în mare măsură ☐ Da, parțial ☐ Nu

10. Considerați că aceste metode ajută la pregătirea copilului pentru viața de zi cu zi?

☐ Da ☐ Parțial ☐ Nu

V. Sugestii și recomandări

11. Ce metode vi se par cele mai utile pentru copilul dumneavoastră?

12. Ce îmbunătățiri ați propune pentru viitoarele activități educaționale?

Vă mulțumim pentru colaborare!

Opinia dumneavoastră este importantă pentru îmbunătățirea continuă a procesului educațional.

ANEXA 2

PROIECT DE ACTIVITATE DIDACTICĂ

ACREDITARE ERASMUS+ 2022-1-RO01-KA120-SCH-000111510

Nr. proiect: 2024-1-RO01-KA121-SCH-000216209

INSTITUȚIA: Centrul Școlar pentru Educația Incluzivă „Paul Popescu Neveanu”, Timișoara

LOCUL DE DESFĂȘURARE: sala de clasă (buget de timp – 45 de minute)

DATA: 04.06.2025

CLASA: I B (3 elevi)

PROPUNĂTOR: prof. Doogaru Daniela

ARIA CURRICULARĂ: Terapii specifice de compensare

DISCIPLINA: Terapii și programe de intervenție

TIPUL DE ACTIVITATE: Formare de pricpeeri și deprinderi

TEMA: Atelierul de autonomie personală-

COMPETENȚE GENERALE

- Formarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice

COMPETENȚE SPECIFICE

- Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor
- Exersarea proceselor psihice

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

O1 – Să recunoască cel puțin 3 articole de îmbrăcăminte

O2 – Să ordoneze corect, cu sprijin, 3 imagini reprezentând pașii pentru îmbrăcare

O3 – Să aleagă, cu sprijin, îmbrăcăminte potrivită în funcție de vreme (cald/rece)

O4 – Să verbalizeze cel puțin o acțiune desfășurată în cadrul activității

METODE ȘI PROCEDEE DIDACTICE: conversația, explicația, jocul didactic, povestire, demonstrația

MIJLOACE DIDACTICE: panou meteo, pictograme, hainuțe, păpușă, oglindă

FORME DE ORGANIZARE: frontală și individuală.

BIBLIOGRAFIE:

- Schopler, E., (coord.), 1995, *Strategiis educative de l'autism et de autres troubles du dveloppement*, Masson, Paris
- Schopler, E., Lansing, M.D., Reichler, R.J., Marcus, L.M., 2014, *Profilul psihoeducational, cea de-a treia ediție: Evaluarea individualizată psihoeducatională TEACCH a copiilor cu tulburări din Spectrul Autist*, O.S., București

ADAPTĂRI PENTRU ELEVII CU CES

- Utilizarea de imagini mari și expresive pentru sprijin vizual
- Sprijin verbal simplificat, instrucțiuni pe pași
- Timp suplimentar și pauze de reglare emoțională
- Feedback pozitiv imediat, încurajare constantă

VALORIFICAREA SCHIMBULUI ERASMUS+

- Promovarea materialelor multisenzoriale și vizuale

PROIECT DE ACTIVITATE DIDACTICĂ

ACREDITARE ERASMUS+ 2022-1-RO01-KA120-SCH-000111510

Nr. proiect: 2024-1-RO01-KA121-SCH-000216209

INSTITUȚIA: Centrul Școlar pentru Educația Incluzivă „Paul Popescu Neveanu”, Timișoara

LOCUL DE DESFĂȘURARE: sala de clasă (buget de timp – 45 de minute)

DATA: 04.06.2025

CLASA: a V-a C (3 elevi)

PROPUNĂTOR: prof. Hamzescu Daniela

ARIA CURRICULARĂ: Terapii specifice de compensare

DISCIPLINA: Terapii și programe de intervenție

TIPUL DE ACTIVITATE: Consolidare

TEMA: Ziua mea pas cu pas

COMPETENȚE GENERALE

- Receptarea și utilizarea adecvată de mesaje orale în diverse situații de comunicare
- Operarea cu proprietățile obiectelor și fenomenelor din mediul înconjurător prin intermediul experiențelor senzoriale și a proceselor cognitive

COMPETENȚE SPECIFICE

- Formularea de mesaje constituite din mai multe unități semantice, în diverse situații de comunicare Utilizarea structurilor perceptiv-motrice de bază în contexte variate

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

O1 – să răspundă la cel puțin 2 întrebări legate de acțiunile sale zilnice, verbal sau nonverbal (prin arătat, alegere, mimă etc.).

O2 – să ordoneze logic cel puțin 3 imagini reprezentând secvențe din rutina zilnică, în funcție de momentele zilei (dimineață, prânz, seară)

O3 – să mimeze corect minim 3 activități din rutina zilnică

O4 – să numească cel puțin 3 activități pe care le face zilnic, folosind propoziții simple (ex: „Mă spăl pe dinți.”

METODE ȘI PROCEDEE DIDACTICE: povestirea, demonstrația, explicația, exercițiul, conversația, jocul didactic

MIJLOACE DIDACTICE: laptop, pictograme, lipici, foarfece, creioane, fișe de lucru, carduri pentru mima

FORME DE ORGANIZARE: frontală și individuală.

BIBLIOGRAFIE:

- Schopler, E., (coord.), 1995, *Strategiés éducatives de l'autism et de autres troubles du développement*, Masson, Paris

- Schopler, E., Lansing, M.D., Reichler, R.J., Marcus, L.M., 2014, *Profilul psihoeducațional, cea de-a treia ediție: Evaluarea individualizată psihoeducațională TEACCH a copiilor cu tulburări din Spectrul Autist*, O.S., București

ADAPTĂRI PENTRU ELEVII CU CES

- Utilizarea de imagini mari și expresive pentru sprijin vizual
- Sprijin verbal simplificat, instrucțiuni pe pași
- Timp suplimentar și pauze de reglare emoțională
- Feedback pozitiv imediat, încurajare constantă

VALORIFICAREA SCHIMBULUI ERASMUS+

- Promovarea materialelor multisenzoriale și vizuale

PROIECT DE ACTIVITATE DIDACTICĂ

ACREDITARE ERASMUS+ 2022-1-RO01-KA120-SCH-000111510

Nr. proiect: 2024-1-RO01-KA121-SCH-000216209

INSTITUȚIA: Centrul Școlar pentru Educația Incluzivă „Paul Popescu Neveanu”, Timișoara

LOCUL DE DESFĂȘURARE: sala de clasă (buget de timp – 45 de minute)

DATA: 02.06.2025

CLASA: a V-a A (3 elevi)

PROPUNĂTOR: profesor-educator Lucan-Blaga Sorina

ARIA CURRICULARĂ: Terapie educațională complexă și integrată

DISCIPLINA: Formarea autonomiei personale

TIPUL DE ACTIVITATE: Formare de priceperi și deprinderi

TEMA: Salata de fructe

COMPETENȚE GENERALE

Manifestarea unui comportament dezirabil pentru un mod de viață autonom și independent

COMPETENȚE SPECIFICE

Alegerea conștientă a modalităților adecvate de asigurare a igienei alimentare, sanitare, vestimentare și de întreținere a spațiului în care își desfășoară activitatea

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

O1–să denumească ingredientele necesare pentru prepararea salatei de fructe

O2–să spele fructele fără ajutor

O3–să taie fructele, cu ajutor

O4–să prepare sosul pentru salată

O5–să spele ustensilele folosite pentru a prepara salata

METODE ȘI PROCEDEE DIDACTICE: conversația, explicația, exercițiul, observația, demonstrația

MIJLOACE DIDACTICE: laptop, căpșuni, banane, kiwi, portocală, cuțit, bol, lingură, miere, lămâie, esență de vanilie, furculițe, șervețele

FORME DE ORGANIZARE: frontală și individuală.

ADAPTĂRI PENTRU ELEVII CU CES

- Sprijin verbal simplificat, instrucțiuni pe pași
- Timp suplimentar și pauze de reglare emoțională
- Feedback pozitiv imediat, încurajare constantă

VALORIFICAREA SCHIMBULUI ERASMUS+

- Promovarea materialelor multisenzoriale și vizuale

BIBLIOGRAFIE:

- Cerghit, I. – “Terapia educationala integrată” (Ed. Pro Humanitate – Bucuresti 1997)

ANEXA 3

FIȘE DE ACTIVITATE INSPIRATE DIN ACTIVITĂȚILE DE AUTONOMIE PERSONALĂ OBSERVATE ÎN TENERIFE, ADAPTATE PENTRU ELEVII CU CES

Acest ghid reunește **31 de fișe de activitate** destinate dezvoltării autonomiei personale la elevii cu CES (cerințe educaționale speciale), în special cei cu deficiență mintală. Activitățile sunt inspirate din abordările incluzive și practice observate în școlile din Tenerife, fiind adaptate pentru a fi aplicate în mediul nostru școlar.

Scopul ghidului:

- ➔ Sprijinirea cadrelor didactice și părinților în formarea deprinderilor de bază.
- ➔ Crearea unei rutine zilnice care consolidează independența copilului.
- ➔ Dezvoltarea competențelor practice, sociale și cognitive prin exerciții simple și repetitive.

Principii de aplicare:

- Activitățile se desfășoară în ritmul copilului.
- Se folosesc **suporturi vizuale** și **demonstrații practice**.
- Se încurajează **repetarea zilnică** pentru consolidare.
- Se oferă **feedback pozitiv imediat** pentru fiecare reușită.
- Se adaptează în funcție de nivelul de dezvoltare al fiecărui elev.

1. Îmbrăcarea și dezbrăcarea hainelor

- **Obiectiv:** dezvoltarea deprinderilor de autoîngrijire și gestionare a hainelor.
- **Materiale:** tricouri cu nasturi mari, pantaloni cu elastic, pantofi cu scai/velcro.
- **Desfășurare:**
 1. Demonstrarea pas cu pas a modului de îmbrăcare.
 2. Elevul imită fiecare pas, cu sprijin verbal și vizual.
 3. Se repetă activitatea, reducând treptat sprijinul.
- **Adaptări:** pictograme cu pașii (îmbracă mâneca, încheie nasturele etc.).
- **Exercițiu:** sortarea hainelor de vară/iarnă în coșuri colorate.

2. Spălarea mâinilor corect

- **Obiectiv:** însușirea rutinei de igienă personală.
- **Materiale:** chiuvetă, săpun lichid, prosoape individuale, pictograme cu pașii.
- **Desfășurare:**
 1. Vizualizarea pașilor (udă mâinile, pune săpun, freacă, clătește, șterge).
 2. Profesorul ghidează verbal și fizic elevul.
 3. Repetarea activității individual.

- **Adaptări:** cronometru vizual pentru durata frecării mâinilor.
- **Exercițiu:** joc „Ce lipsește din rutina de spălare?” – elevii identifică pasul greșit sau lipsă.

3. Folosirea tacâmurilor la masă

- **Obiectiv:** exersarea folosirii lingurii, furculiței și cuțitului.
- **Materiale:** tacâmuri adaptate, farfurii compartimentate, alimente moi.
- **Desfășurare:**
 1. Demonstrarea modului de prindere a tacâmurilor.
 2. Elevul exersează întâi cu alimente ușor de manipulat.
 3. Creșterea gradului de dificultate (alimente mai ferme).
- **Adaptări:** mănere groase, antiderapante.
- **Exercițiu:** „Așază tacâmurile corect pe masă” – activitate de asociere și poziționare.

4. Recunoașterea și gestionarea obiectelor personale

- **Obiectiv:** identificarea, organizarea și păstrarea lucrurilor proprii.
- **Materiale:** ghiozdan, cutie personală, etichete cu numele elevului.
- **Desfășurare:**
 1. Prezentarea obiectelor personale (geantă, sticlă de apă, perie).
 2. Activitate de sortare: lucrurile „mele” vs. „ale altora”.
 3. Organizarea obiectelor într-un spațiu dedicat.
- **Adaptări:** folosirea de culori și simboluri personalizate pentru fiecare elev.
- **Exercițiu:** joc „Găsește obiectul pierdut!” cu indicii vizuale.

5. Gestionarea banilor și cumpărături simple

- **Obiectiv:** familiarizarea cu bancnotele/monedele și achiziționarea unor produse simple.
- **Materiale:** bani de jucărie, imagini cu produse, coș de cumpărături.
- **Desfășurare:**
 1. Recunoașterea valorii banilor prin jocuri de asociere.
 2. Simulare de cumpărături într-un mic „magazin” în clasă.
 3. Exersarea cererii unui produs și a plății corecte.
- **Adaptări:** produse cu prețuri rotunde, etichete vizuale mari.
- **Exercițiu:** „Cât costă?” – alegerea corectă a sumei pentru produsul indicat.

6. Orientarea în spațiul școlii

- **Obiectiv:** dezvoltarea capacității de a identifica locurile esențiale (toaletă, cantină, clasă).
- **Materiale:** plan simplificat al școlii, indicatoare colorate.
- **Desfășurare:**
 1. Prezentarea hărții simplificate.
 2. Parcurgerea împreună a traseului spre diverse puncte.
 3. Repetarea individuală cu sprijin minimal.
- **Adaptări:** marcaje pe podea sau stickere pe pereți.
- **Exercițiu:** „Găsește drumul spre...” – activitate ghidată în perechi.

7. Aranjarea mesei pentru masă

Obiectiv: Formarea deprinderii de a pregăti masa înainte de masă.

Materiale necesare: Farfurii, pahare, tacâmuri, șervețele, suporturi colorate.

Desfășurare:

- Se prezintă obiectele necesare pentru masă.
- Se demonstrează ordinea corectă de așezare pe masă.
- Elevul repetă, cu sprijin vizual (șabloane de poziționare).

Adaptări: Desene conturate pe fața de masă unde trebuie plasate obiectele.

Exercițiu practic: Puzzle „Unde așezăm farfuria?” cu piese magnetice.

8. Îngrijirea hainelor – pliere și așezare

Obiectiv: Învățarea modului de pliere a hainelor și organizarea lor în dulap.

Materiale necesare: Tricouri, prosoape, cutii de organizare.

Desfășurare:

- Profesorul arată cum se pliază un tricou simplu.
- Elevii repetă mișcările cu ghidaj pas cu pas.
- Așezarea hainelor pliate în locul potrivit.

Adaptări: Marcaje colorate pe masă pentru punctele de pliere.

Exercițiu practic: Concurs „Cine pliază mai repede corect un prosop?”.

9. Îngrijirea igienei dentare

Obiectiv: Dezvoltarea rutinei de spălare a dinților după masă.

Materiale necesare: Periuță de dinți, pastă de dinți, pahar, pictograme cu pași.

Desfășurare:

- Vizualizarea pașilor (pune pastă, periază sus-jos, clătește).
- Profesorul asistă și corectează mișcările elevului.
- Elevul repetă singur, cu sprijin vizual minimal.

Adaptări: Folosește o clepsidră cu nisip pentru a indica timpul corect.

Exercițiu practic: Joc „Ce pas lipsește?” cu imagini ale rutinei de periaj.

10. Folosirea corectă a toaletei

Obiectiv: Însușirea pașilor necesari pentru utilizarea igienică a toaletei.

Materiale necesare: Toaletă adaptată, hârtie igienică, afiș cu pași vizuali.

Desfășurare:

- Prezentarea pașilor printr-un filmuleț/poveste vizuală.
- Exersarea individuală sub supraveghere discretă.
- Repetarea zilnică până la autonomie.

Adaptări: Pictograme mari pe ușa toaletei cu pașii corecți.

Exercițiu practic: Ordonăți imaginile în secvența corectă a utilizării toaletei.

11. Organizarea ghiozdanului pentru școală

Obiectiv: Formarea deprinderii de a pregăti ghiozdanul cu materialele necesare.

Materiale necesare: Ghiozdan, manuale, caiete, penar, listă vizuală.

Desfășurare:

- Profesorul arată ce obiecte sunt necesare pentru ziua următoare.
- Elevul verifică lista vizuală și alege obiectele potrivite.
- Se aranjează obiectele în ghiozdan în ordine logică.

Adaptări: Liste cu fotografii ale obiectelor necesare.

Exercițiu practic: Joc „Ce lipsește din ghiozdan?” – identificarea obiectului uitat.

12. Recunoașterea hainelor potrivite pentru vreme

Obiectiv: Dezvoltarea capacității de a alege haine adecvate în funcție de vreme.

Materiale necesare: Set de haine (tricou, pulover, geacă, șapcă), imagini cu diferite tipuri de vreme.

Desfășurare:

- Se prezintă imagini cu vreme însorită, ploioasă, rece.
- Elevul alege haina potrivită pentru fiecare situație.
- Se repetă exercițiul cu haine reale.

Adaptări: Folosirea de pictograme cu „cald”/„frig”/„ploaie”.

Exercițiu practic: Joc „Îmbracă păpușa pentru vremea de azi!”.

13. Pregătirea unui mic dejun simplu

Obiectiv: Învățarea pașilor pentru pregătirea unei mese simple.

Materiale necesare: Pâine, unt, gem, farfurie, cuțit de plastic.

Desfășurare:

- Profesorul arată pașii (pune pâine, unge cu unt, adaugă gem).
- Elevul repetă cu ghidaj vizual.
- Se încurajează exprimarea „Am pregătit micul dejun!”.

Adaptări: Folosirea unor șabloane vizuale cu pașii numerotați.

Exercițiu practic: Realizarea unui sandviș personalizat.

14. Strângerea jucăriilor sau obiectelor personale

Obiectiv: Formarea deprinderii de a face ordine în spațiul personal.

Materiale necesare: Cutii colorate, etichete cu imagini, jucării diverse.

Desfășurare:

- Se arată cutiile și etichetele cu jucării.
- Profesorul modelează cum se pun la loc obiectele.
- Elevul sortează și așază jucăriile corect.

Adaptări: Etichete mari cu imagini pentru fiecare cutie.

Exercițiu practic: Joc „Cine strânge mai repede toate mașinuțele?”.

15. Spălatul mâinilor înainte de masă

Obiectiv: Automatizarea rutinei de igienă a mâinilor.

Materiale necesare: Chiuvetă, săpun lichid, prosop, afiș cu pașii vizuali.

Desfășurare:

- Se prezintă pașii (udă mâinile, pune săpun, freacă, clătește, șterge).
- Elevii repetă cu ajutorul profesorului.
- Se face exercițiul în mod regulat, la fiecare masă.

Adaptări: Folosirea unui cântecel scurt pentru durata spălării.

Exercițiu practic: Ordonăți imaginile cu pașii corecți de spălare.

16. Separarea rufelor curate de cele murdare

Obiectiv: Învățarea modului de a identifica hainele care trebuie spălate.

Materiale necesare: Coș pentru rufe murdare, dulap pentru haine curate.

Desfășurare:

- Profesorul arată cum se pune haina murdară în coș.
- Elevul sortează hainele curate/murdare.
- Se repetă până devine rutină.

Adaptări: Coșuri marcate cu simboluri vizuale („curat”/„murdar”).

Exercițiu practic: Joc „Unde punem acest tricou?”.

17. Utilizarea corectă a tacâmurilor

Obiectiv: Dezvoltarea deprinderii de a mânca singur folosind tacâmurile.

Materiale necesare: Tacâmuri adaptate, farfurii cu mâncare moale.

Desfășurare:

- Se arată cum se ține lingura sau furculița.
- Elevul repetă mișcarea ghidat.
- Se încurajează utilizarea zilnică la prânz.

Adaptări: Tacâmuri ergonomice, cu mâner gros și antiderapant.

Exercițiu practic: Joc „Cine mănâncă toate boabele cu furculița?”.

18. Deschiderea și închiderea fermoarului sau nasturilor

Obiectiv: Învățarea abilității de a închide/deschide hainele singur.

Materiale necesare: Veste, jachete cu fermoar, tablă cu nasturi mari.

Desfășurare:

- Profesorul demonstrează mișcarea corectă.
- Elevul repetă cu ajutor, apoi singur.
- Se aplică în rutina zilnică de îmbrăcare.

Adaptări: Fermoare și nasturi de dimensiuni mari pentru exersare.

Exercițiu practic: Concurs „Cine închide mai repede fermoarul?”.

19. Identificarea obiectelor personale

Obiectiv: Dezvoltarea capacității de a recunoaște obiectele proprii.

Materiale necesare: Haine, ghiozdane, pantofi, etichete personalizate.

Desfășurare:

- Profesorul arată cum să caute semnele distinctive (culoare, etichetă).
- Elevul identifică obiectele care îi aparțin.
- Se exersează zilnic la finalul activităților.

Adaptări: Etichete cu poze sau simboluri pentru fiecare elev.

Exercițiu practic: Joc „Găsește-ți haina!”.

20. Servirea apei într-un pahar

Obiectiv: Învățarea modului de a turna lichide fără a vărsa.

Materiale necesare: Carafă ușoară, pahare din plastic, apă colorată.

Desfășurare:

- Se demonstrează cum se ține carafa cu două mâini.
- Elevul toarnă apă în pahar cu sprijin vizual.
- Se repetă până la control motor bun.

Adaptări: Carafă cu mâner ergonomic și pahar cu marcaj de nivel.

Exercițiu practic: Joc „Umple paharul până la linia roșie!”.

21. Aruncarea corectă a gunoiului la coș

Obiectiv: Formarea unei rutine de păstrare a curățeniei.

Materiale necesare: Coș de gunoi, deșeuri curate (hârtie, ambalaje).

Desfășurare:

- Se arată cum se strâng ambalajele și se aruncă la coș.
- Elevul repetă și identifică locul corect.
- Se aplică zilnic după activități.

Adaptări: Coșuri de gunoi colorate cu simboluri clare.

Exercițiu practic: Joc „Găsește coșul potrivit pentru acest obiect!”.

22. Punerea mesei pentru prânz

Obiectiv: Dezvoltarea abilității de a organiza spațiul pentru servirea mesei.

Materiale necesare: Farfurii, tacâmuri, pahare, șervețele.

Desfășurare:

- Profesorul arată cum se așază farfuria, lingura, furculița și paharul.
- Elevul repetă cu ghidaj vizual.
- Se exersează zilnic înainte de masă.

Adaptări: Folosirea unor șabloane cu conturul tacâmurilor pe masă.

Exercițiu practic: Joc „Așază masa exact ca în poză!”.

23. Alegerea gustării sănătoase

Obiectiv: Dezvoltarea capacității de a alege alimente potrivite.

Materiale necesare: Imagini cu gustări sănătoase (fructe, iaurt) și nesănătoase (dulciuri, chipsuri).

Desfășurare:

- Se discută despre ce este „bun pentru corp”.
- Elevul sortează imaginile în „sănătos”/„nesănătos”.
- Se aplică alegerea la gustarea reală.

Adaptări: Folosirea unor emoticoane (față zâmbitoare vs. tristă).

Exercițiu practic: „Alege gustarea corectă pentru picnic!”.

24. Împăturirea unei haine simple

Obiectiv: Formarea deprinderii de a-și organiza hainele.

Materiale necesare: Tricouri, prosoape mici.

Desfășurare:

- Profesorul arată pașii (întinde, pliază mânecile, împătorește).
- Elevul repetă cu sprijin fizic ușor.
- Se exersează cu haine reale din garderoba elevului.

Adaptări: Folosirea unui suport cu contur pentru împăturit.

Exercițiu practic: Concurs „Cine împătorește cel mai frumos tricoul?”.

25. Deschiderea și închiderea unei uși

Obiectiv: Învățarea utilizării mânerului și a mișcării de împingere/tragere.

Materiale necesare: Ușă ușoară cu mâner accesibil.

Desfășurare:

- Profesorul arată cum se apucă mânerul și cum se mișcă ușa.
- Elevul repetă de mai multe ori.

- Se aplică zilnic la intrarea/ieșirea din clasă.

Adaptări: Montarea unui mâner mai mare și mai ușor de prins.

Exercițiu practic: Joc „Cine închide ușa cu cea mai blândă mișcare?”.

26. Spălatul feței dimineața

Obiectiv: Dezvoltarea rutinei de igienă facială.

Materiale necesare: Lighean cu apă, prosop moale, săpun delicat.

Desfășurare:

- Profesorul arată pașii: udă fața, spală ușor, clătește, șterge.
- Elevul repetă cu ajutor.
- Se integrează în rutina zilnică de dimineață.

Adaptări: Afiș vizual cu pașii numerotați și pictograme.

Exercițiu practic: Joc „Găsește prosopul tău!”.

27. Încălțarea și descălțarea pantofilor

Obiectiv: Dezvoltarea abilității de a se încălța singur.

Materiale necesare: Pantofi cu scai sau fermoar, bancă joasă.

Desfășurare:

- Profesorul arată pașii: așeză pantoful, introduce piciorul, închide.
- Elevul repetă cu sprijin.
- Se aplică zilnic înainte de ieșire.

Adaptări: Folosirea încălțătorului și pantofi cu sistem simplificat.

Exercițiu practic: Concurs „Cine își pune pantofii mai repede?”.

28. Recunoașterea culorilor hainelor proprii

Obiectiv: Dezvoltarea atenției și a orientării vizuale.

Materiale necesare: Haine în culori diferite, cartonașe cu culori.

Desfășurare:

- Profesorul arată cartonașul și spune culoarea.
- Elevul găsește haina care se potrivește.
- Se repetă cu hainele din garderoba elevului.

Adaptări: Folosirea unor simboluri asociate culorilor (soare-galben, iarbă-verde).

Exercițiu practic: Joc „Găsește bluza roșie!”.

29. Aranjarea obiectelor în ghiozdan

Obiectiv: Organizarea lucrurilor necesare pentru școală.

Materiale necesare: Ghiozdan, caiete, penar, cutie cu gustare.

Desfășurare:

- Profesorul arată ce obiecte se pun în ghiozdan.
- Elevul repetă cu sprijin vizual (listă cu poze).
- Se exersează zilnic la finalul programului.

Adaptări: Listă vizuală fixată în ghiozdan.

Exercițiu practic: Joc „Verifică dacă ai pus totul!”.

30. Recunoașterea spațiilor din școală

Obiectiv: Învățarea orientării în mediul apropiat.

Materiale necesare: Fotografii cu sala de clasă, baie, cantină.

Desfășurare:

- Se arată imaginea și se vizitează spațiul real.
- Elevul asociază fotografia cu locul corect.
- Se repetă sub formă de joc de orientare.

Adaptări: Folosirea pictogramelor clare pe uși.

Exercițiu practic: Joc „Găsește drumul spre cantină!”.

31. Exersarea formulelor de politețe

Obiectiv: Dezvoltarea comportamentului social adecvat.

Materiale necesare: Cartonașe cu expresii („Bună ziua!”, „Mulțumesc!”, „La revedere!”).

Desfășurare:

- Profesorul modelează cum se salută și cum se mulțumește.
- Elevul repetă prin jocuri de rol.
- Se aplică în contexte reale zilnic.

Adaptări: Pictograme cu fețe vesele asociate formulelor.

Exercițiu practic: Joc „Salută prietenul!”.